

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 36/02-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. apríla 2003 zloženého z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval sťažnosť 1. J. P., bytom S. L., 2. P. P., bytom K., 3. D. R., bytom S. V., 4. J. V., bytom S. Š., 5. P. T., bytom S. Š., 6. J. H., bytom P. B., 7. J. G., bytom Ľ., 8. D. S., bytom B., 9. P. G., bytom Ľ., 10. L. B., bytom S. B., 11. J. B., bytom A., 12. Š. Č., bytom V., 13. T. D., bytom P., 14. R. K., bytom K., 15. M. K., bytom S., 16. Š. K., bytom P., 17. M. K., bytom K., 18. B. K., bytom V., 19. E. L., bytom H., 20. M. M., bytom H., 21. M. M., bytom K., 22. M. M., bytom S. Ľ., 23. A. N., bytom S. Ľ., 24. J. P., bytom P., 25. M. R., bytom H., 26. A. Š., bytom V., zastúpených advokátom JUDr. J. H., B. B., vo veci porušenia ich práv podľa čl. 23 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom starostky obce Žakovce a uznesením Obecného zastupiteľstva obce Žakovce č. 197 a takto

r o z h o d o l :

1. Starostka obce Žakovce postupom a nečinnosťou pri plnení povinností obce ako ohlasovne trvalého pobytu p o r u š i l a právo slobody pobytu J. P., P. P., D. R., J. V., P. T., J. H., J. G., D. S., P. G., L. B., Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., B. K., E. L., M. M., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. zaručené v čl. 23 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Obecné zastupiteľstvo v Žakovciach uznesením z 10. decembra 2001 č. 197, ktorým nesúhlasilo s prihlásením na trvalý pobyt v Žakovciach v budove č. súp. 198 podľa žiadostí doručených Obecnému úradu v Žakovciach 28. novembra 2001 a uložilo starostke obce Žakovce a pracovníckam Obecného úradu v Žakovciach dodržiavať toto uznesenie, p o r u š i l o právo slobody pobytu Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., B. K., E. L., M. M., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. zaručené v čl. 23 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

3. Starostka obce Žakovce postupom a nečinnosťou pri plnení povinností obce ako ohlasovne trvalého pobytu p o r u š i l a právo D. R., J. V., P. T., J. H., J. G., D. S., P. G., L. B., Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. zúčastňovať sa na správe verejných vecí slobodnou voľbou svojich zástupcov zaručené v čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

4. Konanie o sťažnosti J. B. a T. D. z a s t a v u j e .

5. Starostke obce Žakovce pri plnení povinností obce ako ohlasovne trvalého pobytu z a k a z u j e pokračovať v porušovaní práva slobody pobytu J. P., P. P., D. R., J. V., P. T., J. H., J. G., D. S., P. G., L. B., Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., B. K., E. L., M. M., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. vysloveného v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

6. J. P., P. P., D. R., J. V., P. T., J. H., J. G., D. S., P. G., L. B., Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., B. K., E. L., M. M., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie každému zvlášť v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je obec Žakovce p o v i n n á vyplatiť J. P., P. P., D. R., J. V.,

P. T., J. H., J. G., D. S., P. G., L. B., Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., B. K., E. L., M. M., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. na účet ich právneho zástupcu JUDr. J. H. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

7. J. P., P. P., D. R., J. V., P. T., J. H., J. G., D. S., P. G., L. B., Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., B. K., E. L., M. M., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 136 826 Sk (slovom stotridsaťšesťtisícosemstodvadsaťšesť slovenských korún), ktorú je obec Žakovce p o v i n n á vyplatiť J. P., P. P., D. R., J. V., P. T., J. H., J. G., D. S., P. G., L. B., Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., B. K., E. L., M. M., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. na účet ich právneho zástupcu JUDr. J. H. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

8. Sťažnosti J. P., P. P., D. R., J. V., P. T., J. H., J. G., D. S., P. G., L. B., Š. Č., R. K., M. K., Š. K., M. K., B. K., E. L., M. M., M. M., M. M., A. N., J. P., M. R. a A. Š. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 10. apríla 2002 č. k. I. ÚS 36/02-17 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na konanie sťažnosť skupiny sťažovateľov v zložení:

1. J. P., bytom S. L.,
2. P. P., bytom K.,
3. D. R., bytom S. V.,
4. J. V., bytom S. Š.,
5. P. T., bytom S. Š.,
6. J. H., bytom P. B.,

7. J. G., bytom Ľ.,
8. D. S., bytom B.,
9. P. G., bytom Ľ.,
10. L. B., bytom S. B.,
11. J. B., bytom A.,
12. Š. Č., bytom V.,
13. T. D., bytom P.,
14. R. K., bytom K.,
15. M. K., bytom S.,
16. Š. K., bytom P.,
17. M. K., bytom K.,
18. B. K., bytom V.,
19. E. L., bytom H.,
20. M. M., bytom H.,
21. M. M., bytom K.,
22. M. M., bytom S. Ľ.,
23. A. N., bytom S. Ľ.,
24. J. P., bytom P.,
25. M. R., bytom H.,
26. A. Š., bytom V.,

(ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. J. H., B. B., vo veci porušenia ich práv podľa čl. 23 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom starostky obce Žakovce (ďalej len „starostka obce“) a uznesením Obecného zastupiteľstva obce Žakovce č. 197 (ďalej len „napadnuté uznesenie obecného zastupiteľstva“).

V sťažnosti sťažovatelia okrem iného uviedli:

„V obci Žakovce pôsobí Inštitút Krista Veľkňaza (ďalej len „Inštitút“), ktorý prevádzkuje dom sociálnych služieb pre telesne postihnutých, útulok, resocializačné stredisko a domov pre osamelých rodičov.

Už v roku 1997 sa jeden zo spolupracovníkov Inštitútu P. V. pokúsil prihlásiť svoj trvalý pobyt v budove na adrese Žakovce 30. Na jeho žiadosť reagovalo obecné zastupiteľstvo v Žakovciach svojim uznesením č. 145 vyjadriť „nesúhlas s prihlasovaním osôb na trvalý pobyt v budove č. s. 30 v k. ú. obce Žakovce“.

V roku 1999 sa pokúsili prihlásiť trvalý pobyt v budove na adrese Žakovce 30 ďalších šesť osôb. Ani týmto nebol trvalý pobyt na uvedenej adrese na základe uznesenia obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 145 zapísaný do evidencie obyvateľov. Uvedených šesť osôb sa podnetom v predmetnej veci obrátilo na Okresnú prokuratúru v Kežmarku, aby táto preskúmala zákonnosť postupu obce ako ohlasovne. Listom zo dňa 2. septembra 1999 bolo podnecovateľom oznámené, že neprišlo k porušeniu zákona a podnet bol odložený.

Správca farnosti Ing. Mgr. M. K. Dr.h.c. podal dňa 11. mája 2000 opätovne na Okresnú prokuratúru v Kežmarku podnet na preskúmanie zákonnosti uznesenia obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 145. Listom zo dňa 18. júla 2000 podala Okresná prokuratúra v Kežmarku obci Žakovce namiesto protestu prokurátora návrh na odstránenie nezákonnosti ?! vo veci uznesenia obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 145.

Sťažovatelia sú bývalí chovanci detských domovov, osoby prepustené z výkonu trestu odňatia slobody, osoby telesne postihnuté s nutnosťou celodennej starostlivosti a pracovníci Inštitútu. Sťažovatelia bývajú v obci Žakovce, v zariadeniach Inštitútu, niektorí sú v obci Žakovce aj zamestnaní, no všetci majú ohlásený trvalý pobyt mimo obce Žakovce na miestach, kde sa nezdržujú (niektorí ešte stále v detských domovoch, ktoré pred rokmi opustili).

Dňa 28. a 29. novembra 2001 požiadali sťažovatelia v zmysle zákona č. 135/1982 Zb. o hlásení a evidencii pobytu obyvateľov na ohlasovni - obci Žakovce o prihlásenie k trvalému pobytu. Sťažovatelia v prvom až desiatom rade žiadali o evidenciu trvalého pobytu na adrese Žakovce č. 30 a sťažovatelia v jedenástom až dvadsiatom šiestom rade o evidenciu trvalého pobytu na adrese Žakovce č. 198. Prílohou žiadostí boli vyplnené

prihlasovacie listky a súhlas vlastníka objektov Rímskokatolíckej cirkvi zastúpenej Ing. Mgr. M. K., Dr.h.c, ktorý je aj riaditeľom Inštitútu. Obe predmetné budovy sú určené na bývanie a spĺňajú požiadavky v zmysle ustanovení § 3 ods. 3 zákona č. 135/1982 Zb.

Dňa 1. decembra 2001 sa konali voľby do orgánov samosprávnych krajov. V zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 303/2001 Z. z. majú právo voliť do orgánov samosprávnych krajov občania Slovenskej republiky a cudzinci, ktorí majú trvalý pobyt v obci, ktorá patrí do územia samosprávneho kraja, alebo majú trvalý pobyt vo vojenskom obvode, ktorý patrí na účely volieb do orgánov samosprávneho kraja do jeho územia a najneskôr v deň konania volieb dovърšili 18 rokov veku. Všetci sťažovatelia sú osoby staršie ako 18 rokov a neexistujú u nich prekážky volebného práva v zmysle § 2 ods. 2 citovaného zákona. V zmysle § 7 ods. 1 zákona č. 303/2001 Z. z. na hlasovanie v konkrétnom volebnom okrsku sú oprávnené osoby, ktoré sú zapísané v zozname voličov, vytvoreného obcou zo stáleho zoznamu voličov. Stály zoznam voličov vedie v zmysle zákona č. 80/1990 Zb. obec. V zmysle § 5 tohto zákona obec dopíše do zoznamu osoby, ktoré sa prihlásili na trvalý pobyt. Napriek žiadosti sťažovateľov nebol ich trvalý pobyt v obci Žakovce ohlasovňou zaevidovaný a teda neboli vzhľadom na vyššie uvedené zapísaní do stáleho zoznamu voličov.

Pri voľbách do orgánov samosprávnych krajov vyhlásených na 1. decembra 2001 a 15. decembra 2001 sťažovatelia nemohli voliť vo volebnom okrsku v mieste svojho pobytu. Imobilná časť sťažovateľov (11, 12, 13, 15, 16, 17, 21, 24, 25, 26) by sa na týchto voľbách mohla zúčastniť len s ťažko prekonateľnými problémami a sťažovatelia (6, 8, 21, 25) s trvalým pobytom mimo prešovského kraja nemohli realizovať volebné právo v kraji, kde žijú.

Listom zo dňa 24. januára 2002 oznámila starostka obce Žakovce sťažovateľom, že na základe uznesenia obecného zastupiteľstva č. 197 nebolo vyhovené ich žiadostiam o prihlásenie k trvalému pobytu v obci. Nakoľko tieto oznámenia boli zaslané všetkým sťažovateľom na adresu ich pôvodného trvalého pobytu, do dňa podania ústavnej sťažnosti sa nepodarilo všetky získať.“

Na základe uvedeného sťažovateľa tvrdili, že postupom a nečinnosťou starostky obce pri plnení povinností obce ako ohlasovne trvalého pobytu a napadnutým uznesením obecného zastupiteľstva bolo porušené ich právo na slobodu pobytu podľa čl. 23 ods. 1 ústavy a čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), ako aj ich právo zúčastniť sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov podľa čl. 30 ods. 1 ústavy. Žiadali preto, aby ústavný súd po vykonaní dokazovania vyniesol tento nález:

„1. Postupom starostky obce Žakovce pri plnení povinností ohlasovne trvalého pobytu a uznesením obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197 - obmedzením práva na slobodu pobytu boli porušené práva sťažovateľov 1 až 26 podľa čl. 23 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,

2. Postupom starostky obce Žakovce pri plnení povinností ohlasovne trvalého pobytu a uznesením obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197 - obmedzením práva na účasť na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov boli porušené práva sťažovateľov 3 až 17 a 21 až 26 podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,

3. Starostka obce Žakovce je povinná v rámci povinností ohlasovne v zmysle zákona č. 135/1982 Zb. zapísať sťažovateľov do evidencie obyvateľstva na trvalý pobyt v obci Žakovce podľa žiadostí sťažovateľov zo dňa 28. a 29. novembra 2001,

4. Obec Žakovce je povinná do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť každému zo sťažovateľov 1, 2, 18, 19 a 20 na účet ich právneho zástupcu finančné zadosťučinenie vo výške 10.000,- Sk,

5. Obec Žakovce je povinná do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť každému zo sťažovateľov 3 až 17 a 21 až 26 na účet ich právneho zástupcu finančné zadosťučinenie vo výške 20.000,- Sk.“

V sťažnosti sťažovatelia nakoniec žiadali uložiť obci Žakovce, aby do siedmich dní od doručenia nálezu ústavného súdu nahradila sťažovateľom na účet ich právneho zástupcu trovy právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval K. S., starostku obce Žakovce, na vyjadrenie sa k opodstatnenosti sťažnosti. Na základe splnomocnenia z 23. mája 2002 udeleného obcou Žakovce a podpísaného starostkou tejto obce bol na zastupovanie označených orgánov obce Žakovce (starostky obce a obecného zastupiteľstva), ale v dotknutej časti tohto rozhodnutia aj samotnej obce Žakovce v konaní pred ústavným súdom splnomocnený JUDr. M. S., Advokátska kancelária, P. (ďalej len „právny zástupca obce“), ktorý vo vyjadrení k sťažnosti z 23. mája 2002 okrem iného uviedol:

„Sťažovatelia v 11. až 26. rade požiadali o zapísanie k trvalému pobytu na adrese Žakovce č. 198. (...)

K predmetnej žiadosti predložili „akýsi“ súhlas s ubytovaním osôb na trvalý pobyt v budove č. s. 198, ktorý súhlas bol spracovaný mene Inštitútu Krista Veľkňaza, Žakovce č. 30, zast. Ing. Mgr. M. K., Dr.h.c., ktorý predmetné potvrdenie aj podpísal. V prílohe predmetného súhlasu však Inštitút Krista Veľkňaza predložil aj Výpis z Registra neštátnych subjektov vedeného u Krajského úradu v Prešove, odbor sociálnych vecí, Prešov, z ktorého je zrejmé, neštátny subjekt Inštitút Krista Veľkňaza so sídlom Žakovce č. 30 je vedený v právnej forme ako občianske združenie s menom štatutárneho zástupcu oprávneného konať za združenie PhDr. Ing. P. V., pričom predmetné občianske združenie poskytuje druh sociálnej služby: Domov sociálnych služieb pre telesne postihnutých občanov s kapacitou 29 lôžok. (...)

Uznesením Obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197obecné zastupiteľstvo nesúhlasilo s prihlásením 16 osôb, a to sťažovateľov v 11. až 26. rade, v budove č. 198 podľa žiadostí doručených na obecný úrad s tým, že starostke obce a pracovníckam obecného úradu uložil dodržiavať toto uznesenie. (...)

Na základe predmetného uznesenia starostka obce v zmysle rozhodnutia obecného zastupiteľstva oznámila sťažovateľom v 11. až 26. rade, že ich žiadostiam s prihlásením k trvalému pobytu zo dňa 29. 11. 2001 nebolo vyhovené.

Sťažovatelia v 1. až 10. rade požiadali samostatnými žiadosťami zo dňa 29. 11. 2001 o prihlásenie a zapísanie na trvalý pobyt na adrese Žakovce č. 30 s tým, že k predmetným žiadostiam pripojili opäť „akýsi súhlas s ubytovaním“ osôb na trvalý pobyt v budove č. 30, pričom predmetný súhlas bol spracovaný Rímsko-katolíckou cirkvou Žakovce č. 30 v zastúpení Ing. Mgr. M. K., Dr.h.c., ktorý podpísal súhlas na ubytovanie s potvrdením predmetného súhlasu za Rímsko-katolícku cirkev, farnosť Žakovce. Zároveň v prílohe predmetného súhlasu predložili sťažovatelia Výpis z Registra neštátnych subjektov Inštitútu Krista Veľkňaza vedeného u Krajského úradu v Prešove, odbor sociálnych vecí, podľa ktorého výpisu štatutárnym zástupcom združenia je jednoznačne Ing. Mgr. P. V., pričom predmetné združenie poskytuje druh sociálnej služby: resocializačné stredisko + útulok s tým, že osoba zodpovedná za poskytovanie sociálnej služby je Ing. Mgr. P. V. s miestom poskytovania sociálnej služby Žakovce 30. (...)

Je zrejmé, že v oboch prípadoch bol udelený akýsi súhlas s ubytovaním, pričom predmetný súhlas bol vždy vystavený neoprávnenou osobou, ktorá podpisovala predmetný súhlas bez oprávnenia konať za subjekt, ktorý mal predmetný súhlas, resp. potvrdenie o pridelení trvalého bydliska udeliť. Uvedené súhlasy a podklady jednoznačne nespĺňali základné požiadavky ustanovenia zákona č. 135/82 Zb.

Predmetným sťažovateľom v 1. až 10. rade obecné zastupiteľstvo Uznesením zo dňa 10. 12. 2001 č. 198 nedalo súhlas k prihláseniu k trvalému pobytu v Žakovciach, pričom starostke obce prikázal dodržiavať predmetné uznesenie. Na základe predmetného uznesenia starostka rozoslala stanovisko obecného zastupiteľstva všetkým sťažovateľom. Dovoľujeme si však poukázať na tú skutočnosť, že predmetnou ústavnou sťažnosťou Uznesenie Obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 198 napadnuté nie je, takže sme toho názoru, že táto časť problému nie je predmetom prejednávania ústavnej sťažnosti (...).“

V tomto vyjadrení právny zástupca obce vzniesol aj rôzne procesné námietky, a to že sťažovatelia v 1. až 10. rade nie sú aktívne legitimovaní na podanie predmetnej sťažnosti, že pasívne legitimovanou stranou by mala byť v zmysle „zákona o obciach“ obec Žakovce, pretože starostka obce a obecné zastupiteľstvo sú len výkonnými orgánmi pre výkon správy činnosti tejto obce, že sťažnosť bola podaná po uplynutí lehoty dvoch mesiacov, ktorá uplynula „najneskôr dňa 3. 2. 2002 s tým, že svoj podnet sťažovatelia v 11. až 26. rade, ktorých považujeme za aktívne legitimovaných pre podanie akejkoľvek sťažnosti, podali až dňa 4. 2. 2002“. Ku skutkovej stránke sťažnosti ďalej uviedol:

„Podľa platného právneho predpisu v čase rozhodovania obce Žakovce o evidencii trvalého pobytu, t. j. zák. 135/82 Zb. o hlásení a evidencii pobytu obyvateľov podľa par. 3 odst. 2 predmetného zákona sa trvalým pobytom rozumie pobyt v mieste stáleho bydliska, ktorým je spravidla miesto, v ktorom má rodičov, rodinu, byt alebo zamestnanie.

Podľa par. 3 odst. 3 predmetného zákona trvalý pobyt môžu mať občania len v objektoch, ktoré sú označené číslom podľa osobitných predpisov.

Podľa par. 4 odst. 1 citovaného zákona na trvalý pobyt sa musí hlásiť každý občan, a to v tom istom čase iba na tom istom mieste.

Podľa par. 4 odst. 2 zákona 135/82 Zb. sú občania povinní, ak sa ďalej neustanovuje inak, hlásiť ohlasovní miesto a začiatok trvalého pobytu najneskôr do 3 pracovných dní po ubytovaní, pričom sú povinní predložiť:

- občiansky preukaz*
- doklad o oprávnení užívať byt alebo inú obytnú miestnosť alebo písomné potvrdenie ubytovateľa uvedenom v par. 11 odst. 1 písm b, c/ citovaného zákona*

Podľa názoru obce Žakovce si žiadatelia nespĺnili základnú zákonnú povinnosť špecifikovanú v zákone 135/82 Zb., a to špecifikovanú v par. 4 odst. 2 písm. b/ predmetného zákona, pretože nepredložili doklad o oprávnení užívať byt alebo inú obytnú miestnosť, ani

relevantné písomné potvrdenie ubytovateľa, ktoré by potvrdili tú skutočnosť, že sú oprávnení užívať u ubytovateľa byt alebo inú obytnú miestnosť.

Potvrdenia vystavené Ing. Mgr. M. K., ktorý podpísal predmetné potvrdenie jednak ako osoba, ktorá nemá právo jednáť za Inštitút Krista Veľkňaza a v druhom prípade za Rímsko-katolícku cirkev aj napriek tomu, že predmetné sídlo s. č. 30, kde mali by poskytované trvalé pobyty, patrilo neštátnemu subjektu - občianskemu združeniu Inštitútu Krista Veľkňaza so štatutárnym zástupcom PhDr. Ing. V. nebolo možné považovať za doklad o oprávnení užívať byt alebo inú obytnú miestnosť. Z predmetných dokladov nie je zrejmé, ktorý byt alebo ktorú obytnú miestnosť by ubytovateľ poskytol v prospech žiadateľov, na akú dobu a v akom rozsahu.

Pojem byt je špecifikovaný v zmysle par. 43 b/ zák. 50/86 Zb. o stavebnom konaní, podľa ktorého bytom je obytná miestnosť alebo súbor obytných miestností s prísl. usporiadaných do funkčného celku s vlastným uzavretím určeným na trvalé bývanie.

Ten istý zákon charakterizuje pojem obytnej miestnosti ako miestnosti, ktorá svojím stavebno-technickým riešením a vybavením spĺňa podmienky pre trvalé bývanie.

V zmysle platnej právnej úpravy, ako aj ustálenej právnej praxe je potvrdením alebo dokladom užívať byt alebo inú obytnú miestnosť buď rozhodnutie o pridelení bytu, zápisnica o odovzdaní a prevzatí bytu, resp. iná nájomná zmluva, kde sú predmetné miestnosti jasne, konkrétne a zrozumiteľne špecifikované, kde v týchto zmluvách sú špecifikované príslušenstvá predmetných priestorov, ako aj obyvatelia, ktorí majú právo predmetné miestnosti obývať v zmysle platnej právnej istoty, ktorá je potrebná pre sťažovateľov samých.

(...) Z priloženého akéhosi súhlasu na ubytovanie bez špecifikácie a konkretizácie jednotlivých priestorov a dokonca podpísaných osobou neoprávnenou vystupovať v mene organizácií, za ktoré predmetné listiny podpísal, nebolo možné pri rozhodovaní o evidencii pobytu považovať za doklad oprávnený užívať byt alebo inú obytnú miestnosť, resp. iné písomné potvrdenie ubytovateľa relevantné v zmysle zák. 135/82 Zb. Okrem iného

má obec Žakovce vedomosť o tom, že objekty, v ktorých mali záujem jednotlivé osoby nahlásiť svoj trvalý pobyt, zo stavebno-technického hľadiska nespĺňajú podmienky špecifikácie bytu, resp. obytnej miestnosti vzhľadom na svoj stavebno-technický charakter a zároveň takýto predmet služieb nie je špecifikovaný ani vo výpise neštátnej organizácie Inštitútu Krista Veľkňaza, kde jednoznačne predmetné priestory sú charakterizované ako priestory určené pre resocializačné stredisko a útulok, teda objekt stavaný vyslovene na prechodné ubytovanie, a nie trvalý pobyt.

Poukazujeme na tú skutočnosť, že obec Žakovce v čase rozhodovania a prijímania uznesenia č. 197 nemala vedomosť, koľko občanov môže byť prihlásených na trvalý pobyt, resp. či vôbec môžu byť prihlásení na trvalý pobyt v predmetných priestoroch, pretože do dnešného dňa správca farnosti Ing. Mgr. M. K., ktorý predkladal písomné potvrdenia a súhlas na akýsi prechodný pobyt, nepredložil obci Žakovce stavebné rozhodnutie, resp. iný právne relevantný doklad, z ktorého by bolo zrejmé, koľko miest, resp. koľko osôb je možné v predmetných bytoch ubytovať na trvalý pobyt. Predmetný spor je zistením dlhodobého nesúladu a neplnenia si povinností správcu farnosti Ing. Mgr. K., ako aj pána V. ako zástupcu Inštitútu Krista Veľkňaza v tom smere, že títo občania, ktorí sú ubytovaní v predmetných priestoroch, neprihlásili na prechodný pobyt dlhodobo po dobu dlhšiu ako 2-3 roky aj napriek existencii viacerých podnetov, písomných vyjadrení, ako aj ústnych jednaní zo strany obce Žakovce. Podľa vedomostí obce Žakovce v čase rozhodovania o tzv. povolení trvalých pobytov sa nachádzalo v novej budove, t. j. v budove č. 198 28 užívateľov, v starej budove 68 užívateľov. Z predmetných 96 užívateľov predmetných priestorov požiadalo a podalo písomné žiadosti o prihlásenie na trvalý pobyt 26 sťažovateľov, ktorí sú špecifikovaní v predmetnej sťažnosti. Ostatní užívatelia predmetné žiadosti nedali aj napriek tomu, že v predmetných nehnuteľnostiach bývajú a tieto obývajú.

V prílohe predkladáme potvrdenie - stanovisko Okresného úradu v Kežmarku, Odbor požiarnej ochrany č. OÚ PO 350/5/2000 zo dňa 2. 10. 2000, podľa ktorého na základe dožiadania obce Žakovce oznamuje odbor požiarnej ochrany skutočnosť, že priestory, v ktorých mal Inštitút Krista Veľkňaza záujem ubytovať na trvalý pobyt uvedený počet - 26 občanov s tým, že ďalších 70 občanov žiadosti na takýto trvalý pobyt nepodalo, môže

obývať 24 osôb. Tento počet je stanovený v technickej správe požiarnej ochrany zo septembra 1998, ktorú vypracovala špecialistka požiarnej ochrany ako súčasť celkovej projektovej dokumentácie dotknutej stavby. Je zrejmé, že základné právne predpisy sú porušované dlhodobo zo strany práve Ing. Mgr. K. a pána V. s tým, že predmetní sťažovatelia boli zrejme zneužití na podanie predmetnej sťažnosti.

Obec Žakovce viackrát žiadala obidvoch štatutárnych zástupcov, aby prihlásili predmetných občanov k prechodnému pobytu tak, ako to špecifikuje a ukladá zákon 135/82 Zb. s tým, že k prechodnému pobytu mala obec záujem zapísať všetkých občanov, avšak do dnešného dňa neboli predložené zoznamy uvedených občanov, ktoré predmetné nehnuteľnosti užívajú, zrejme aj v úmysle vyhnúť sa oznámeniu počtu osôb, ktoré sa v predmetných nehnuteľnostiach nachádzajú.

(...) Krajská prokuratúra v Prešove svoj podnet vzala späť podaním zo dňa 2. 4. 2002 spracovaného pod č. Kd 3003/02-15, pričom po preskúmaní obsahu spisu Okresnej prokuratúry v Kežmarku zistil tú skutočnosť, že boli zistené podpisy osôb neoprávnených konať v zmysle inštitútov, ktoré boli uvedené v hlavičke a za ktoré mali byť potvrdenia vystavované a zároveň zistili aj tú skutočnosť, že Inštitút Krista Veľkňaza vznikol ako občianske združenie v zmysle zákona 83/90 Zb. a bol registrovaný Ministerstvom vnútra SR pod č. VVS 1-900/90-6627 dňa 27. 11. 1992, pričom predmetná budova č. 198, v ktorej mali byť evidované trvalé pobyty, bola postavená a skolaudovaná v roku 2000 na poskytovanie sociálnych služieb. Aj v zmysle predmetného podnetu Krajská prokuratúra v Prešove konštatuje tú skutočnosť, že v predmetnom prípade je potrebné posúdiť, či sa jedná o zariadenie - ústav sociálnej starostlivosti, ktoré v zmysle ust. par. 11 odst. 3 zák. 135/82 Zb. sa nepovažuje za ubytovacie zariadenie, teda nie je možné dať súhlas na trvalý pobyt v predmetnom zariadení. (...)

V prílohe vyjadrenia predkladáme aj písomné podanie - vyjadrenie k protestu prokurátora zo dňa 18. 2. 2002, vyjadrenie k podnetu na preskúmanie postupu zo dňa 20. 12. 2001, oznámenie právneho zástupcu obce Žakovce zo dňa 7. 9. 2000, oznámenie právneho zástupcu obce Žakovce zo dňa 7. 9. 2000, z ktorých je zrejmé, že obec Žakovce viacnásobne

požadovala štatutárnych zástupcov zariadení, v ktorých majú prechodný pobyt sťažovatelia, k spracovaniu zoznamu prechodne ubytovaných občanov, ktorých obec mala záujem a má záujem ubytovať a zapísať na prechodný pobyt v obci Žakovce. Na predmetné žiadosti príslušní štatutárni zástupcovia nereagovali a z povinností stanovené im v zmysle zák. 135/82 Zb. - vtedy platného právneho predpisu, si nespĺnili do dnešného dňa. (...)

Sú to práve sťažovatelia, v prípade tejto konkrétnej sťažnosti v 11. až 26. rade, ktorí nespĺnili svoju základnú zákonom stanovenú povinnosť v tom smere, že k svojej žiadosti nepredložili základné doklady, ktoré zákon vyžaduje pre evidenciu hlásenia trvalého pobytu, v dôsledku čoho neboli možné ich žiadostiam vyhovieť.“

Právny zástupca obce napokon k vlastným námietkam sťažovateľov o porušení práv zaručených v čl. 23 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 ústavy uviedol:

„Je zrejmé, že sloboda pohybu a pobytu sťažovateľov v 11. až 26. rade, ktorých sa predmetná sťažnosť proti Uzneseniu č. 197 Obecného zastupiteľstva v Žakovciach týka, obmedzená nebola a že túto obec Žakovce v žiadnom prípade neobmedzila. Predmetní sťažovatelia žijú a bývajú v uvedených nehnuteľnostiach bez splnenia svojich základných zákonných povinností po dlhší čas. Dátum žiadosti, ktorú podali, t. j. v dňoch 28. a 29. 11. 2001 je zrejmý v tom, že u sťažovateľov ani tak nešlo o evidenciu trvalého pobytu, ako o zneužitie časového obdobia v tom smere, že 1. 12. 2001 mali byť konané voľby a že predmetnú okolnosť sťažovatelia využili na vyvolanie nového konfliktu s obcou Žakovce. Je zrejmé, že predmetní sťažovatelia v týchto nehnuteľnostiach prechodne bývajú, v niektorých prípadoch dlhšie ako po dobu jedného roka, pričom túto žiadosť adresovali deň pred zápisom do zoznamu voličov.

Aj napriek tejto skutočnosti je však zrejmé, že slobodu pohybu a pobytu obec neobmedzila predmetným občanom, pretože títo sa slobodne pohybujú a bývajú v priestoroch, v ktorých žiadali o zápis k trvalému pobytu. Je však zrejmá aj tá skutočnosť, že sťažovatelia si nespĺnili základné povinnosti stanovené vyššie uvedenou platnou právnou úpravou v zmysle zák. 135/82 Zb., kde pri svojej slobode pobytu a pohybu opomenuli pri podaní žiadosti

predložiť obci Žakovce ako ohlasovni trvalého pobytu zákonom stanovené doklady pre zápis trvalého pobytu.

Aj napriek opomenutiu tejto povinnosti sa však slobodne pohybujú a prebývajú v obci Žakovce, ktorá žiadnym spôsobom neobmedzuje ich práva.

Vzhľadom na tú skutočnosť, že nesplnili svoje základné povinnosti, ktoré sme špecifikovali vyššie, nemohli byť zapísaní do zoznamu trvale bývajúcich občanov v obci Žakovce, neboli zapísaní ani do zoznamu voličov. Týmto však nedošlo k ich obmedzeniu práv špecifikovaných v čl. 30 ods. 1 Ústavy SR, pretože nezapísanie do zoznamu voličov bolo len dôsledkom nesplnenia základných povinností zo strany sťažovateľov.

(...) Poukazujeme na tú skutočnosť, že predmetné právo uvedeným občanom nikto nepopiera, v prípade, že títo predložia ohlasovni trvalého pobytu všetky podklady potrebné pre evidenciu trvalého pobytu a zároveň preukážu tú skutočnosť, že na území obce majú možnosť bývania alebo ubytovania na základe platne uzatvorených nájomných zmlúv, resp. rozhodnutí o prenájme bytu alebo inej obytnej miestnosti, čo však do dnešného dňa ani jeden zo sťažovateľov nepreukázal.

S poukázaním na všetky vyššie uvedené okolnosti navrhujeme, aby Ústavný súd SR vydal rozhodnutie, ktorým sťažnosť sťažovateľov v celom rozsahu zamietá.

Zároveň žiadame uhradiť trovy právneho zastúpenia, ktoré vyčíslime samostatným písomným podaním.“

3. Toto vyjadrenie právneho zástupcu obce bolo zaslané právnenému zástupcovi sťažovateľov na zaujatie stanoviska. Každý z účastníkov potom ešte dostal možnosť písomne reagovať na tvrdenia druhej strany. Takto boli doručené ústavnému súdu podania právneho zástupcu sťažovateľov z 18. apríla 2002, 8. augusta 2002, 3. októbra 2002 a 20. januára 2003, resp. právneho zástupcu obce z 29. novembra 2002.

4. Právny zástupca sťažovateľov v podaní z 8. augusta 2002 – v reakcii na vyjadrenie právneho zástupcu obce z 23. mája 2002 – okrem iného uviedol :

„V zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov občianske združenia vzniká registráciou na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky, ktoré zároveň vedie register všetkých občianskych združení.

V zmysle registrovaných stanov občianskeho združenia Inštitút Krista Veľkňaza zo dňa 27. 11. 1992, dodatku k stanovám zo dňa 31. 7. 2000, ako aj zápisnice z výročnej členskej schôdze zo dňa 13. 6. 2000, (...) je nepochybne štatutárnym zástupcom občianskeho združenia Ing. Mgr. M. K.. Vyplýva tak aj zo zverejneného registra na internetovej stránke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (...).

Skutočnosť, že Ing. P. V. bol splnomocnený konateľ za občianske združenie Inštitút Krista Veľkňaza v konkrétnych záležitostiach (okrem iného aj pri zastupovaní združenia pred Krajským úradom) v žiadnom prípade nespochybňuje oprávnenie Ing. Mgr. M. K. ako štatutárneho zástupcu konateľ v mene združenia. Nespochybniteľnou je tiež oprávnenie Ing. Mgr. M. K. ako správcu farnosti na konanie v mene Rímsko-katolíckej cirkvi vo farnosti Žakovce, ktorá vyplýva z dekrétu k udeleniu miesta farnosti príslušného biskupského úradu Spišskej diecézy (...).

Súhlas priložený k žiadostiam o prihlásenie k trvalému pobytu a podpísané Ing. Mgr. M. K. ako správcou rím.-kat. farnosti Žakovce a predstaveným Inštitútu Krista Veľkňaza sú teda zjavne súhlasom v zmysle zákona č. 135/1982 Zb. podpísaným osobou oprávnenou konateľ za vlastníka dotknutých nehnuteľností.

Vyjadrenie právneho zástupcu obce Žakovce sa javí v tejto súvislosti do značnej miery ako účelové, keďže ani uznesenia obecného zastupiteľstva Žakovce č. 197 a 198, ani oznámenia starostky o nevyhovení žiadosti o prihlásenie k trvalému pobytu neobsahovali žiadnu výzvu na nápravu v zmysle vyššie uvedeného, ani žiadny dôvod, v zmysle ktorého by boli žiadosti zamietnuté. Je potrebné zdôrazniť, že zákon nesplnomocňuje obec, aby prostredníctvom obecných zastupiteľstiev vydávala uznesenia o neudelení súhlasu k prihlasovaniu osôb

k trvalému pobytu. V prípade sťažovateľov teda obec postupovala v rozpore a nad rámec pravidiel ustanovených právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Ako sme už uviedli v ústavnej sťažnosti zo dňa 1. 2. 2002, do dňa podania ústavnej sťažnosti sa sťažovateľom nepodarilo získať všetku korešpondenciu sťažovateľov a teda ani oznámenia starostky obce o tom, že žiadostiam sťažovateľov nebolo vyhovené, ani na základe akých skutočností sa tak stalo. Z tohto dôvodu sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú iba protiústavnosť uznesenia obecného zastupiteľstva Žakovce č. 197, na ktoré sa starostka odvoláva vo svojom oznámení, ktoré bolo doručené sťažovateľke majúcej trvalý pobyt evidovaný v blízkosti obce Žakovce. Z kontextu je však zrejmé, že obsah uznesenia obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 198 je identický s obsahom uznesenia č. 197. V prípade vyslovenia porušenia základných práv uznesením č. 197 bude teda zodpovednosťou obce, aby v ďalšom zosúladila svoj postup i ďalšie eventuálne uznesenia priamo súvisiace s rozhodnutím Ústavného súdu SR.

Poukazujeme aj na tú skutočnosť, že ani v čase podania ústavnej sťažnosti a až do dňa 5. 4. 2002 sťažovatelia nemali k dispozícii samotné znenie napádaného uznesenia č. 197, pretože toto súčasťou oznámení zasielaných sťažovateľom nebolo. Dňa 31. 1. 2002 právny zástupca sťažovateľov telefonicky a následne písomne požiadal v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o zaslanie kópie predmetného uznesenia. Toto obec Žakovce doručila až po niekoľkonásobných telefonických urgenciách dňa 5. 4. 2002 (...).

Skutočnosť, že sťažovatelia v 1. až 10. rade nenamietali ústavnosť uznesenia obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 198, je pre posúdenie dodržania zákonnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti irelevantná.

Sťažovatelia v 1. až 26. rade v zákonnej lehote namietali postup starostky - stav založený jej nečinnosťou pri plnení povinnosti ohlasovne trvalého pobytu, ako aj uznesenie obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197/2001, o ktorého prijatí mali vedomosť.

Dôvod postupu starostky ani obsah uznesení sťažovateľom nebol známy a nemohli ho ani v zmysle platných právnych predpisov predvídať. Dôsledky týchto opatrení však pocítil

každý zo sťažovateľov. Znamenali porušenie ústavných práv tak sťažovateľov vymenovaných v uznesení obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197/2001 ako aj v uznesení č. 198/2001. (...)

V zmysle § 4 ods. 2 zákona č. 135/1982 Zb. sú občania prihlasujúci sa k trvalému pobytu povinní predložiť občiansky preukaz, doklad o oprávnení užívať byt alebo obytnú miestnosť alebo písomné potvrdenie ubytovateľa uvedeného v § 11 ods. 1 písm. b) alebo c) predmetného zákona. Súhlas predložený sťažovateľmi bol evidentne súhlasom vlastníka v zmysle § 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 135/1982 Zb. Zdôrazňujeme, že úlohou ohlasovne, ktorú v zmysle zákona plní obec, nie je posudzovanie dostatku právnej istoty sťažovateľov, ale dodržanie ustanovení zákona, ktorý presne špecifikuje povinnosti ohlasovne pri evidencii trvalého pobytu. V zmysle ustanovení zákona o hlásení a evidencii pobytu občanov je okrem predloženia občianskeho preukazu dostačujúcim podkladom písomné potvrdenie ubytovateľa. Túto povinnosť každý zo sťažovateľov splnil.

Podľa § 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 135/1982 Zb. je ubytovateľom užívateľ bytu alebo inej obytnej miestnosti, prípadne vlastník bytu vo vzťahu k iným občanom, ktorých vo svojom byte alebo v inej obytnej miestnosti ubytoval. Takéto postavenie Ing. Mgr. K., ako splnomocnený zástupca rímsko-katolíckej cirkvi a občianskeho združenia Inštitút Krista Veľkňaza - vlastníkov dotknutých nehnuteľností v Žakovciach, označených súpisným číslom 30 a 198, jednoznačne mal.

Požiadavky špecifikácie priestorov, ktoré prezentuje právny zástupca obce Žakovce sú v príkrom rozpore a nad rámec práv a povinností ohlasovne stanovených zákonom č. 135/1982 Z. z. ako aj vykonávacej vyhlášky č. 146/1985 Zb. Aj ďalšie tvrdenia o stavebno-technickej nedostatočnosti a predurčenosť na prechodné ubytovanie považujeme za ničím nepodložené. Naopak, kolaudačné rozhodnutie Okresného úradu v Kežmarku zo dňa 12. 11. 1999 č. j. OÚŽP/19947/99-Tr konštatuje, že stavba (súpisné číslo 30) obsahuje prestavbu podkrovia fary na účely bývania. Rovnako kolaudačné rozhodnutie Okresného úradu v Kežmarku zo dňa 29. 11. 2000 č. j. OÚ-ŽP/24 732/2000-Mj týkajúce sa Domu špeciálnej starostlivosti (súpisné číslo 198) uvádza okrem jedálne s kuchyňou,

zimnej záhrady, klubových a iných miestností aj ubytovacie priestory. Obe rozhodnutia sú právoplatné - potvrdzujúce zákonnosť užívania priestorov na účely bývania. Je preto výlučným právom vlastníka nehnuteľností rozhodovať o tom, komu umožní v priestoroch bývať a ohlásiť v tej-ktorej nehnuteľnosti umožňujúcej bývanie aj trvalý pobyt. (...)

Na účely záznamu o hlásení pobytu v evidencii, nie je právom ani povinnosťou obce skúmať a prešetrovať počty občanov prihlásených na trvalý pobyt. Rovnako tak nie je zákonnou náležitosťou stavebných či kolaudačných rozhodnutí určovanie počtu obyvateľov kolaudovaných nehnuteľností. Tento druh požiadavky prezentovanej vo vyjadrení právneho zástupcu obce Žakovce preto nemá oporu v zákone.

Ďalšie argumenty o počtoch obyvateľov nehnuteľností považujeme pre posúdenie ústavnosti uznesenia obecného zastupiteľstva v Žakovciach a postupu starostky obce za nepodstatné. Je právom vlastníka nehnuteľností rozhodnúť o tom, koľkým obyvateľom udelí súhlas k ohláseniu trvalého pobytu. Posudzovanie primeranosti alebo neprimeranosti tohto postupu nie je v kompetencii obce ako ohlasovne trvalého pobytu.

Neoverené počty obyvateľov a tvrdenia o vyžiadanom stanovisku odboru požiarnej ochrany z ktorého nie je zrejmé, k akej alebo akým nehnuteľnostiam, a na základe akých skutočností sa orgán štátnej správy vyjadroval, považujeme pre konanie a posúdenie predmetu ústavnej sťažnosti rovnako za irelevantné. Ako už bolo uvedené, nie je úlohou obce ako ohlasovne trvalého pobytu posudzovať, či rozhodovať o týchto otázkach a nad rámec zákona určovať povinnosti obyvateľom a vlastníkom nehnuteľností v obci.

Starostka obce Žakovce navyše v rozpore so zákonom v písomnej korešpondencii so žiadateľmi o prihlásenie k trvalému pobytu trvala na tom, že obyvateľov prihlási len k prechodnému pobytu. (...)

Dňa 24. 5. 2002 Okresná prokuratúra v Kežmarku Pd 3010/02-57 podala proti uzneseniam obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197 a 198/2001, „ktorými vyslovilo nesúhlas s prihlásením osôb k trvalému pobytu v budove č. súp. 30 a 198 v k. ú. obce Žakovce“ protest. (...)

V proteste, v ktorom sa okresný prokurátor podrobne zaoberá aj jednotlivými listinnými materiálmi a vyjadreniami predloženými tak starostkou obce, Ing. Mgr. M. K. ako aj Ministerstvom vnútra SR, po ich preskúmaní jednoznačne konštatuje: „Pokiaľ sa jedná o napadnuté uznesenia obecného zastupiteľstva zo dňa 10. 12. 2001, ktorých správnosť namietajú oznamovatelia, k tomuto je potrebné uviesť, že obecné zastupiteľstvo prijalo predmetné uznesenia v rozpore so zákonom a vykonávacím predpisom“.

Ďalej uvádza: „Požiadavky stanovené doposiaľ platným zákonom č. 135/1982 Zb. a vykonávacou vyhláškou č. 146/1982 Zb. o hlásení a evidencii pobytu občanov, nebola obec oprávnená upravovať, meniť ani rozširovať.“

Podľa vedomosti sťažovateľov, k zrušeniu uznesení č. 197 a 198 a ani k evidencii trvalého pobytu sťažovateľov v zmysle ich žiadostí však do dnešného dňa nedošlo. (...)

Obsahom slobody pohybu a pobytu garantovanej čl. 23 ods. 1 Ústavy SR totiž nie je len právo sťažovateľov „niekde sa bývať“. Obsah a kvalita tejto slobody sa v praktickej rovine pre slovenských občanov premieta do práva slobodne si vybrať miesto svojho bydliska, ktoré majú právo využívať ako miesto svojho prechodného alebo trvalého pobytu.

Tomuto výkladu nasvedčuje aj znenie čl. 2 ods. 1 Dodatkového protokolu č. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv základných slobôd: „Každý, kto sa právoplatne zdržiava na území niektorého štátu, má na tomto území právo slobody pohybu a slobody zvoliť si miesto pobytu.“

Nemožnosť užívať slobodu pohybu a pobytu v takejto kvalite, má za následok výrazné obmedzenie sťažovateľov nie len v praktickom živote (napr. doručovanie dôležitých rozhodnutí, poštových zásielok), ale aj pri účasti na správe vecí verejných v mieste reálneho bydliska. Sťažovatelia, hoci sa môžu v obci pohybovať, nemajú možnosť účasti na samospráve v mieste, kde sa rozhodli trvalo bývať a nemôžu tak užívať ani jedno z práv definovaných ako právo obyvateľov obce v § 3 ods. 2 zákona č. 369/1990 Zb. Ich postavenie v obci je tak, napriek dlhodobému pobytu v nej, redukovaný na návštevníkov bez akýchkoľvek práv.

Vo vyjadrení tak autor sám potvrdil, že v priamom dôsledku konania/nekonania orgánov obce - obecného zastupiteľstva v Žakovciach a starostky obce Žakovce - bola znemožnená účasť sťažovateľov aj na voľbách do vyššieho samosprávneho celkom v kraji, v ktorom majú sťažovatelia svoje reálne bydlisko.

Hovoriť v súvislosti s uplatnením základných práv sťažovateľov o účelovom zneužití z dôvodu konania volieb do vyšších samosprávnych celkov, je z vyššie uvedených dôvodov absolútne nevhodné a neprimerané.

Mnohí zo sťažovateľov sú imobilní, vyžadujú si celodennú opateru a miesto, v ktorom sa rozhodli s vedomím a súhlasom vlastníka trvalo žiť, je jediným prostredím poskytujúcim im sociálne ako aj rodinné zázemie, ktoré z rôznych dôvodov stratili. Sťažovateľom, ktorých pôvodné pobyty sú evidované v sídle detských domov, po nadobudnutí veku plnoletosti zákon neumožňuje tento pobyt naďalej realizovať. Sťažovatelia sa de facto v miestach oficiálnych trvalých pobytov dlhodobo nezdržujú a akékoľvek sociálne či politické väzby s týmito miestami nemajú. Odmietnutie zaevidovať sťažovateľom trvalý pobyt napriek splneniu zákonných povinností tak jednoznačne sťažovateľov oberá o užívanie slobody pohybu a pobytu v kvalite zaručenej Ústavou Slovenskej republiky ako aj Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a znemožnilo a naďalej znemožňuje realizáciu práva účasti na správe vecí verejných podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy SR (...).“

5. Právny zástupca sťažovateľov v podaní z 3. októbra 2002 označenom ako „Zmena a späťvzatie návrhu v zmysle § 31a zák. č. 38/1993 Z. z., § 95 ods. 1 a § 96 ods. 1 O. s. p.“ okrem iného uviedol:

„Vzhľadom na nové skutočnosti, ktoré nastali odo dňa 1. 2. 2002, dopĺňame podanie ústavnej sťažnosti v nasledovnom znení:

Postavenie sťažovateľov v obci sa odo dňa podania ústavnej sťažnosti Ústavnému súd SR nezmenilo. Starostka obce naďalej odmieta zaevidovať prihlásenie k trvalému pobytu v obci Žakovce na adrese Žakovce 30 a Žakovce 198.

Porušovanie práva sťažovateľov podľa čl. 23 ods. 1 Ústavy SR teda naďalej pretrváva a sťažovatelia sa naďalej nemôžu užívať právo na slobodu pobytu v kvalite danej Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Komplikácie spôsobujúce tento stav (poštový styk, administratívne záležitosti, kontakt s úradmi pri uplatňovaní nároku na príspevok sťažovateľov, ktorí používajú ortopedické a iné kompenzačné pomôcky) sú stále skutočnosťami, ktoré musia sťažovatelia prekonávať. V dňoch 20. a 21. septembra 2002 sa navyše konali na celom území voľby do Národnej rady Slovenskej republiky.

V zmysle zákona § 6 zákona č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších zmien sa občania, ktorí majú právo voliť zapisujú do zoznamu voličov podľa miesta trvalého pobytu. Voliť na inom mieste môžu občania v zmysle § 7 len po vydaní voličského príkazu na vlastnú žiadosť občana. Sťažovatelia napriek tomu, že dlhodobo žijú v obci Žakovce a prihlásili sa na trvalý pobyt v nej a teda v zmysle zákona mali byť zaradení v tejto obci zaradení aj do zoznamu voličov, boli nútení pri uplatnení svojho aktívneho volebného práva vynaložiť osobitnú snahu k tomu, aby svoje právo mohli využiť.

Niektorí zo sťažovateľov si napriek svojmu zdravotnému postihnutiu, alebo iným pracovným povinnostiam zabezpečovali osobitný odvoz do miest, kde majú do dnešného dňa formálne evidovaný trvalý pobyt, alebo cestovali na vlastné náklady do príslušných miest kvôli vydaniu voličského preukazu. Iní zo sťažovateľov práve kvôli komplikovanosti spôsobenej nezaevidovaním trvalého pobytu (vybavovanie voličského preukazu, časová a finančná náročnosť cesty do miesta trvalého pobytu, pracovná zaneprázdnenosť, zdravotná indispozícia cestovať) svoje volebné právo nevyužili.

Pretrvávanie stavu porušovania základných práv sťažovateľov so všetkými vyššie opísanými dôsledkami jednoznačne odôvodňuje zvýšenie primeraného finančného zadostučinenia za ujmu, ktorú sú sťažovatelia naďalej nútení znášať.

Novou skutočnosťou, ktorá nastala odo dňa podania ústavnej sťažnosti je úmrtie sťažovateľov v 11. a 13. rade. Preto berieme návrh na rozhodnutie (petit) v bodoch 3 a 5 týkajúci sa zomrelých sťažovateľov späť. Keďže v bodoch 1 a 2 návrhu na rozhodnutie (petitu) ide o deklaráciu porušenia základných práv sťažovateľov, ku ktorej došlo v minulosti, považujeme za dôvodné, aby ústavný súd rozhodol aj o porušení predmetných práv nebohých sťažovateľov. Navyiac sa nekoná o právach, ktoré by boli predmetom dedenia, či o právach, ktoré majú povahu práv na ochranu osobnosti, ktoré by predstavovali prekážku pre ďalšie konanie.

V bode 3 ústavnej sťažnosti zo dňa 1. 2. 2002 ako aj v písomnom vyjadrení zo dňa 8. 8. 2002 sťažovatelia namietajú a odôvodňujú rovnako porušenia čl. 2 ods. 1 Dodatkového protokolu č. 4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Vzhľadom na vyššie uvedené navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky pripustil zmenu návrhu sťažovateľov zo dňa 1. 2. 2002 v bodoch 1, 4 a 5 v nasledovnom znení a aby po vykonaní dokazovania vyniesol tento nález:

1. Postupom starostky obce Žakovce pri plnení povinností ohlasovne trvalého pobytu a uznesením obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197 - obmedzením práva na slobodu pobytu boli porušené práva sťažovateľov 1 až 26 podľa čl. 23 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 2 ods. 1 Dodatkového protokolu č. 4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

2. Postupom starostky obce Žakovce pri plnení povinností ohlasovne trvalého pobytu a uznesením obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197 - obmedzením práva na účasť na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov boli porušené práva sťažovateľov 3 až 17 a 21 až 26 podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,

3. Starostka obce Žakovce je povinná v rámci povinností ohlasovne v zmysle zákona č. 135/1982 Zb. zapísať sťažovateľov 1 až 10, 12, a 14 až 26 do evidencie obyvateľstva na trvalý pobyt v obci Žakovce podľa žiadostí sťažovateľov zo dňa 28. a 29. novembra 2001,

4. Obec Žakovce je povinná do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť každému zo sťažovateľov 1, 2, 18, 19 a 20 na účet ich právneho zástupcu finančné zadosťučinenie vo výške 13.000,- Sk,

5. Obec Žakovce je povinná do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zaplatiť každému zo sťažovateľov 3 až 10, 12, 14 až 17 a 21 až 26 na účet ich právneho zástupcu finančné zadosťučinenie vo výške 23.000,- Sk.“

6. Právny zástupca obce v písomnom stanovisku z 29. novembra 2002 – v reakcii na vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľov z 8. augusta a 3. októbra 2002 – okrem iného uviedol:

„(...) Doklady, ktoré majú oprávňovať, resp. poukazovať na oprávnenie Ing. Mgr. K. konať a jednať za predmetné združenie a teda v zmysle ďalšej platnej úpravy udeľovať aj určitý súhlas s ubytovaním pre potreby trvalého pobytu však do dnešného dňa tak sťažovatelia, ako aj právny zástupca, ako ani Ing. Mgr. K. obci pre potreby rozhodovania nepredložil, ani iným spôsobom, okrem konštatácie týchto skutočností vo vyjadrení právneho zástupcu neprezentoval. (...)

Sme toho názoru, že do dnešného dňa neexistuje platné kolaudačné rozhodnutie, resp. iný doklad, na základe ktorého by mala obec Žakovce právne irelevantným spôsobom preukázať tú skutočnosť, koľko osôb je možné na trvalý pobyt v predmetných priestoroch, do ktorých bol vydaný súhlas aj prihlásenie k trvalému pobytu, ubytovať. Zároveň sťažovatelia opomenuli oznámiť Ústavnému súdu tú skutočnosť, že okrem sťažovateľov, ktorých predmetom sú sťažnosti vedené pred Ústavným súdom SR, obýva predmetné priestory podstatne väčší počet obyvateľov, ktorých presné číslo nie je známe práve z dôvodu, že Ing. Mgr. K. predmetných ubytovateľ neprihlásil ani k prechodnému pobytu v obci, pričom platná právna úprava jednoznačne takúto povinnosť jemu ako ubytovateľovi ukladá. (...)

Vzhľadom na opätovné argumentovanie a používanie tých istých dôkazov v celom rozsahu trváme na našom vyjadrení, ktoré sme poskytli Ústavnému súdu SR listom zo dňa 23. 5. 2002 s poukázaním na tam uvedené dôvody, ako aj na stav existujúci pri podávaní tohto vyjadrenia navrhujeme, aby z dôvodov, ktoré sme špecifikovali v liste zo dňa 23. 5. 2002 a ktoré sa do dnešného dňa nezmenili, Ústavný súd SR vydal rozhodnutie, ktorým sťažnosť sťažovateľov z vyššie uvedených dôvodov v celom rozsahu zamieta (...).“

7. Právny zástupca sťažovateľov v podaní z 20. januára 2003 – v reakcii na predchádzajúce stanovisko právneho zástupcu obce - zotrval na svojom vyjadrení z 8. augusta 2002 a ďalej okrem iného uviedol:

„(...) Podotýkame, že starostka obce mala možnosť vyjasniť domnelé nedostatky predložených žiadostí. V žiadnom z prípadov sťažovateľov sa tak nestalo. Právny zástupca sa zároveň vôbec nevyjadruje ku skutočnosti súhlasu so žiadosťou o zápis trvalého pobytu v prípadoch týkajúcich sa pobytu v budove rímsko-katolíckej cirkvi (Žakovce, súpisné číslo 30...), ktorý bol obci predložený. Právnym zástupcom vlastníka nehnuteľnosti bol jednoznačne Ing. Mgr. M. K., ktorý súhlas predložený obci podpísal. Z týchto dôvodov považujeme námietky právneho zástupcu za účelové a nepodstatné.

Ako sme už uviedli v podaní zo dňa 3. októbra 2002 porušovanie práv sťažovateľov naďalej pretrváva. Títo do dnešného dňa nemôžu realizovať svoje práva v takej kvalite ako obyvatelia s trvalým pobytom v obci. Zároveň chceme zdôrazniť, že intenzita zásahu do namietaných práv sťažovateľov sa s ďalšími voľbami do orgánov samosprávy obcí v dňoch 6. a 7. decembra 2002 ešte znásobila.

V intenciách nášho návrhu zo dňa 3. októbra 2002 preto pokladáme navrhovanú žiadosť o priznanie finančného zadosťučinenia za opodstatnenú aj touto novou závažnou skutočnosťou.“

8. Obaja právni zástupcovia účastníkov súhlasili s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci. Vzhľadom na obsah uvedených vyjadrení účastníkov

konania ústavný súd dospel k názoru, že od ústneho pojednávania v predmetnej veci nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných vyjadrení účastníkov a listinných dôkazov k nim pripojených.

9. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľov podaním z 18. apríla 2002 požiadal, aby sa ústavná sťažnosť sťažovateľov z 1. februára 2002 posudzovala v zmysle § 79a ods. 1 zákona o ústavnom súde v znení zákona č. 124/2002 Z. z. ako podanie podľa tohto zákona, ústavný súd ďalej vo veci konal podľa zákona o ústavnom súde v znení uvedeného zákona.

II.

Na základe obsahu sťažnosti, vyjadrení účastníkov konania a k nim pripojených písomností možno skutkový stav veci týkajúci sa predmetu konania zhrnúť nasledovne:

1. V dňoch 28. a 29. novembra 2001 boli Obecnému úradu Žakovce doručené podania z 28. novembra 2001, resp. 29. novembra 2001, označené ako „Žiadosť o prihlásenie k trvalému pobytu“, ktorými sťažovatelia individuálne žiadali „o zapísanie na trvalý pobyt“, a to sťažovatelia 1 až 10 „na adrese Žakovce 30“ a sťažovatelia 11 až 26 „na adrese Žakovce 198“. Každá z týchto žiadostí obsahovala zmienku o tom, že jej prílohou je „Súhlasné vyjadrenie vlastníka“, resp. „2 x prihlasovací lístok na trvalý pobyt“.

2. Pod uvedenou prílohou „Súhlasné vyjadrenie vlastníka“ išlo o dve písomnosti. Prvá označená ako „Súhlas s ubytovaním osôb na trvalý pobyt v našej budove súp. č. 30“ obsahovala pod hlavičkou „Rímskokatolícka cirkev, farnosť Žakovce, Žakovce 30, v zastúpení Ing. Mgr. M. K., Dr.h.c., správca farnosti“ text v znení: „Súhlasím ako štatutárny zástupca vlastníka budovy, aby menované osoby (...)“, t. j. sťažovatelia 1 až 10 označení celým svojím menom, rodným číslom a adresou terajšieho trvalého pobytu, „boli zapísaní na trvalý pobyt na hore uvedenej adrese. (Tým máte aj ich údaje, ktoré ste

požadovali na našich stretnutiach). (...)“. Druhá písomnosť označená ako „Súhlas s ubytovaním osôb na trvalý pobyt v našej budove súp. č. 198“ obsahovala pod hlavičkou „Inštitút Krista Veľkňaza, Žakovce 30, v zastúpení Ing. Mgr. M. K., Dr.h.c., predstaveného Inštitútu“ text v znení: „Súhlasím, aby menované osoby (...)“, t. j. sťažovatelia 11 až 26 označení celým svojím menom, rodným číslom a adresou terajšieho trvalého pobytu, „boli zapísaní na trvalý pobyt na hore uvedenej adrese. (Tým máte aj ich údaje, ktoré ste požadovali na našich stretnutiach). (...)“. Každá z týchto písomností obsahovala príslušnú pečiatku a vlastnoručný podpis „M. K.“.

Zároveň bol s týmto „súhlasným vyjadrením vlastníka“ predložený aj „Výpis z Registra neštátnych subjektov“ týkajúci sa „Inštitútu Krista Veľkňaza“ vedeného Krajským úradom v Prešove, v ktorom ako štatutárny zástupca tohto občianskeho združenia je uvedený PhDr. Ing. (Ing. Mgr.) P. V..

3. K sťažnosti bol pripojený list z 24. januára 2002, ktorým pod hlavičkou „OBEC ŽAKOVCE, OKR. KEŽMAROK“ bolo B. K. (sťažovateľke v 18. rade) oznámené, že „Vašej žiadosti o prihlásenie k trvalému pobytu zo dňa 28. 11. 2001 v zmysle uznesenia Obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 197 nebolo vyhovené“. Toto oznámenie bolo adresované sťažovateľke na adresu jej „terajšieho trvalého pobytu“. Podľa vyznačenia oznámenie podpísala „K. S., starostka obce“.

Zo sťažnosti vyplýva, že tieto oznámenia boli zaslané všetkým sťažovateľom na adresu ich pôvodného trvalého pobytu a že do dňa podania sťažnosti sa nepodarilo všetky získať. Právny zástupca obce nepoprel túto skutočnosť a nepoprel ani tvrdenie sťažovateľov, že až do 5. apríla 2002 „nemali k dispozícii znenie napádaného uznesenia č. 197, pretože toto súčasťou oznámení zasielaných sťažovateľom nebolo“.

4. Z písomnosti označenej ako „VÝPIS UZNESENIA z 26. zasadnutia Obecného zastupiteľstva v Žakovciach, konaného dňa 10. 12. 2001“ vyplýva, že bolo vydané „uznesenie č. 197“, ktorým „Obecné zastupiteľstvo v Žakovciach nesúhlasí s prihlásením 16 osôb k trvalému pobytu v Žakovciach v budove č. súp. 198 podľa žiadostí doručených na

Obecný úrad v Žakovciach dňa 28. 11. 2001, a to: (...)“ nasledujú mená s adresami sťažovateľov 11 až 26 a uznesenie pokračuje tak, že „ukladá starostke obce a pracovníckam obecného úradu dodržiavať toto uznesenie. Termín: stály (...)“. Výpis uznesenia končí označením dátumu vyhotovenia (12. 12. 2001), označením osoby, ktorá zodpovedá „Za správnosť opisu“ (M. K.), odtlačkom pečiatky „OBEC ŽAKOVCE“ a podpisom v označení „K. S., starostka obce“.

Rovnakú povinnosť a termín plnenia ako pri uznesení č. 197 obsahuje aj „Uznesenie č. 198“, ktorým „Obecné zastupiteľstvo v Žakovciach nesúhlasí s prihlásením 10 osôb k trvalému pobytu v Žakovciach v budove č. súp. 30 podľa žiadostí doručených na Obecný úrad v Žakovciach dňa 29. 11. 2001, a to: (...)“ nasledujú mená s adresami sťažovateľov 1 až 10.

5. Dňa 1. a 15. decembra 2001 sa konali voľby do orgánov samosprávnych krajov. Následne sa konali v dňoch 20. a 21. septembra 2002 voľby do Národnej rady Slovenskej republiky a v dňoch 6. a 7. decembra 2002 voľby do orgánov samosprávy obce Žakovce.

Zo sťažnosti vyplýva, že vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov sa zúčastnili iba sťažovatelia 1, 2, 18, 19 a 20 a že sťažovatelia 11, 12, 13, 15, 16, 17, 21, 24, 25 a 26 sú imobilní, nezaobídu sa bez celodennej starostlivosti a neboli fyzicky schopní prísť do príslušnej volebnej miestnosti, resp. v dôsledku nezapísania do stáleho zoznamu voličov v obci Žakovce nemohli požiadať volebnú komisiu o hlasovanie mimo volebnej miestnosti.

Právny zástupca obce nepoprel vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľov, že pri uvedených voľbách sťažovatelia nemohli realizovať svoje práva ako občania s trvalým pobytom v obci Žakovce, pretože napriek podaným žiadostiam neboli ich trvalé pobyty v obci Žakovce ohlasovňou zapísané do evidencie obyvateľstva s trvalým pobytom podľa zákona č. 135/1982 Zb. o hlásení a evidencii pobytu občanov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o evidencii pobytu“) a obec Žakovce ich ani nedopísala do zoznamu voličov v zmysle ustanovenia § 5 ods. 3 písm. b) zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov

v spojení s ustanovením § 7 zákona č. 303/2001 Z. z. o voľbách do orgánov samosprávnych krajov a o doplnení Občianskeho súdneho poriadku, resp. v spojení s ustanovením § 5 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebné zákony“).

6. Z materiálu predloženého účastníkmi (napr. z oznámenia Okresnej prokuratúry v Kežmarku č. k. Pd 4009/99-31 z 2. septembra 1999 o odložení podnetu vo veci „Neprihlásenie občanov k trvalému pobytu v obci Žakovce“) vyplýva, že spor týkajúci sa neprihlásenia občanov (sťažovateľov) na trvalý pobyt v obci Žakovce na niektorej z uvedených adries je staršieho dáta, než je dátum nevyhovenia žiadostiam sťažovateľov z 28. a 29. novembra 2001, a že tento spor opakovane riešili na rôznej úrovni štátne orgány vrátane orgánov prokuratúry.

Napríklad na návrh prokurátora Okresnej prokuratúry v Kežmarku (ďalej len „okresný prokurátor“) č. k. Pd 4011/00-22 z 18. júla 2000 podaného za účelom odstránenia nezákonnosti uznesenia Obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 145/97 z 13. marca 1997 o prihlasovaní osôb na trvalý pobyt v nehnuteľnosti č. 30 v k. ú. Žakovce bolo toto uznesenie zrušené uznesením Obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 118 z 29. septembra 2000. V podaní právneho zástupcu obce zo 7. septembra 2000 označenom ako „Oznámenie“, ktorým reagoval na uvedený návrh okresného prokurátora, sa okrem iného uvádza, že „Zároveň Ing. Mgr. K. ako ubytovateľ v zmysle par. 12 odst. 1 písm. b) zák. 135/82 Zb. neplní povinnosť v tom smere, že ako ubytovateľ pri ubytovaní občanov je povinný, okrem overenia ich totožnosti, dbať na to, aby občan, ktorého ubytoval, splnil v stanovenej lehote svoju povinnosť hlásiť pobyt a za tým účelom sa presvedčiť, či ubytovaný má v občianskom preukaze, príp. v cestovnom doklade oprávňujúcim na prechodný pobyt, záznam ohlasovne alebo či má potvrdenie o hlásení pobytu (...)“.

Z podania právneho zástupcu obce z 18. februára 2002 označenom ako „Vyjadrenie k protestu prokurátora Vyjadrenie k preskúmaniu postupu obce v súvislosti s negatívnym vybavením žiadostí občanov o trvalý pobyt“ vyplýva okrem iného, že Obecné zastupiteľstvo v Žakovciach na svojom zasadnutí 29. septembra 2000, t. j. na rovnakom

zasadnutí, na ktorom prijalo uznesenie č. 118 (spomenutom v predchádzajúcom odseku), prijalo uznesenie č. 119, ktorým si vyhradilo „právo posudzovať, rozhodovať a schvaľovať prihlasovanie osôb k trvalému pobytu v Rímskokatolíckej fare č. s. 30 na základe žiadosti na prihlasovanie k trvalému pobytu, a to individuálnou formou striktne a úplne v zmysle platnej právnej úpravy a v zákonom stanovených podmienok, zároveň uložilo pracovníčke OÚ dodržiavať a riadiť sa týmto uznesením – termín stály“.

Z oznámenia okresného prokurátora č. k. Pd 3010/02-64 z 24. mája 2002 označeného ako „VEC: Podnet na preskúmanie postupu starostky obce“ vyplýva, že okresný prokurátor podal podľa § 22 ods. 1 písm. b) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre (ďalej len „zákon o prokuratúre“) protest proti uzneseniam Obecného zastupiteľstva obce Kežmarok č. 197 a č. 198 z 10. decembra 2001 o neudelení súhlasu k trvalému pobytu sťažovateľov. V proteste prokurátora č. k. Pd 3010/02-57 z 24. mája 2002 pripojenom k tomuto oznámeniu sa okrem iného uvádza, že „Z písomného oznámenia Ministerstva vnútra SR, sekcie verejnej správy, odboru všeobecnej vnútornej správy Bratislava zo dňa 22. 4. 2002 a príloh je zrejmé, že Inštitút Krista Veľkého bol na MV SR zaregistrovaný 27. 11. 1992 ako občianske združenie podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov. Sídлом združenia sú Žakovce č. 30. Z registračného spisového materiálu IKV založeného na ministerstve vyplýva, že jeho štatutárnym zástupcom je Ing. Mgr. M. K., Dr.h.c. (predstavený inštitútu). Túto skutočnosť potvrdzujú aj stanovy z 27. 11. 1992 a dodatok k stanovám z 31. 7. 2000.

Z podaného vysvetlenia Ing. Mgr. M. K., ako aj ďalších do spisu zadovážených na vec sa vzťahujúcich listinných dôkazov – dekrétu k udeleniu miesta farnosti biskupského úradu, zápisníc z výročných členských schôdzí IKV, výpisu z Registra neštátnych subjektov KÚ v Prešove, stavebných povolení OÚ v Kežmarku, dodatkov k stanovám občianskeho združenia vyplynulo, že budova č. 30 v Žakovciach, skolaudovaná rozhodnutím OÚ v Kežmarku pod č. k. OÚ-ŽP/19947/99-Tr zo dňa 12. 11. 1999, slúži okrem iného na bývanie bezdomovcov a ubytovanie ľudí, ktorí z rôznych dôvodov prišli o svoje bydlisko, resp. nemajú miesto pobytu. Priestory na bývanie sú vyčlenené na poschodí a v podkroví budovy, ktorá inak slúži ako fara. Z rozhodnutí stavebného úradu je zrejmé, že prestavba bola uskutočnená za účelom bývania v obci.

K užívaniu budovy č. 198 v Žakovciach bolo vydané kolaudačné rozhodnutie Okresným úradom v Kežmarku, odborom životného prostredia, oddelením stavebného poriadku pod č. k. OÚ-ŽP/24732/2000-Mj zo dňa 29. 11. 2000. V zmysle tohto rozhodnutia bolo povolené užívanie stavby: „Domu špeciálnej starostlivosti Žakovce“. Stavba obsahuje ubytovacie priestory so sociálnym zázemím, klubové miestnosti, kancelárie, jedáleň s kuchyňou a ďalšie priestory, slúžiace pre ubytovanie osôb, najmä telesne postihnutých osôb.

(...) zákon nespĺnomocnil obec (obecné zastupiteľstvo), aby prijala uznesenie o tom, že v dome č. 30 a 198 v k. ú. Žakovce nebude udeľovaný súhlas k prihlasovaniu osôb. Predmetné uznesenie bolo vydané „nad rámec“ ustanovení upravujúcich prijímanie uznesení obecného zastupiteľstva, je jednoznačne v rozpore s platnými právnymi predpismi. (...)

Oprávneným na vybavovanie agendy súvisiacej s prihlasovaním osôb k pobytu v tej ktorej obci bol v zmysle platných právnych noriem starosta obce, resp. poverený pracovník obecného úradu, pričom riešenie otázky prihlásenia (neprihlásenia) ľudí na trvalý pobyt malo byť individuálne podľa konkrétnych jednotlivých žiadostí.

Požiadavky stanovené doposiaľ platným zákonom č. 135/1982 Zb. a vykonávacou vyhláškou č. 146/1982 Zb. o hlásení a evidencii pobytu občanov nebola obec oprávnená upravovať, meniť ani rozširovať. Zo zákona vyplýva možnosť prihlásiť občana (žiadateľa) k pobytu na základe splnenia určitých podmienok. (...)

Povinnosťou ohlasovní pri hlásení pobytu je overiť úplnosť a správnosť údajov a platnosť dokladov pre hlásenie pobytu, urobiť záznam o hlásení pobytu v evidencii, podávať hlásenia orgánom vedúcim evidenciu pobytu občanov a dozeráť na plnenie povinností ustanovených občanom a ubytovateľom. Vyplýva to z ust. §14 ods. 1 cit. zák.

Možno konštatovať, že postup obecného zastupiteľstva spočívajúci vo vydaní uznesení č. 197 a 198 zo dňa 10. 12. 2001 nebol v súlade so zákonom (...) Takýto postup je v zrejmom nesúlade so samotným účelom cit. zákona (...)

Sťažovatelia, ktorí uvedené oznámenie a protest okresného prokurátora pripojili k svojmu vyjadreniu z 8. augusta 2002, nemali vedomosť, či na jeho základe došlo k zrušeniu uvedených uznesení. Právny zástupca obce vo svojom následnom vyjadrení

z 29. novembra 2002 sa ani k samotnému protestu, ani k výsledku jeho prerokovania na zasadnutí Obecného zastupiteľstva obce Žakovce nevyjadril.

7. Zo zákona o evidencii pobytu, ktorý bez podstatných zmien je účinný od 1. januára 1983 doteraz, vyplýva, že občania sú povinní hlásiť v rozsahu ustanovenom týmto zákonom miesto, začiatok a ukončenie svojho pobytu orgánom uvedeným v odsekoch 1 a 2 (ďalej len „ohlasovne“) spôsobom ustanoveným týmto zákonom (§ 2 ods. 1 a 3). Pobytom sa podľa tohto zákona rozumie tak pobyt trvalý, ako aj pobyt prechodný. Trvalým pobytom je pobyt v mieste stálego bydliska občana, to je spravidla v mieste, kde má rodinu, rodičov, byt alebo zamestnanie. Trvalý pobyt môžu mať občania len v objektoch, ktoré sú označené číslom podľa osobitných predpisov. Prechodným pobytom je pobyt občana mimo objektu trvalého pobytu, to je spravidla tam, kde sa občan dočasne zdržiava z pracovných, študijných, zdravotných, rekreačných a iných dôvodov (§ 3 ods. 1 až 4).

Hlásenie trvalého pobytu upravuje § 4 zákona o evidencii pobytu, ktorý okrem iného ustanovuje, že na trvalý pobyt sa musí hlásiť každý občan, a to v tom istom čase iba na jednom mieste (ods. 1). Občania sú povinní, ak sa ďalej neustanovuje inak, hlásiť ohlasovní miesto a začiatok trvalého pobytu najneskôr do troch pracovných dní po ubytovaní; pritom sú povinní predložiť a) občiansky preukaz, b) doklad o oprávnení užívať byt alebo inú obytnú miestnosť alebo písomné potvrdenie ubytovateľa uvedeného v § 11 ods. 1 písm. b) alebo c) (ods. 2). Ubytovateľom je a) vlastník (správca) budovy vo vzťahu k užívateľovi bytu, užívateľovi inej obytnej miestnosti alebo k iným občanom, ktorých vo svojej budove ubytoval, b) užívateľ bytu alebo inej obytnej miestnosti, prípadne vlastník bytu vo vzťahu k iným občanom, ktorých vo svojom byte alebo v inej obytnej miestnosti ubytoval, c) prevádzkovateľ ubytovacieho zariadenia, ktorý je zodpovedný za prevádzku zariadenia poskytujúceho za odplatu alebo bezplatne ubytovanie, vo vzťahu k občanom, ktorých vo svojom ubytovacom zariadení ubytoval, d) vlastník alebo užívateľ pozemku vo vzťahu k občanom, ktorých na ňom prechodne ubytoval (§ 11 ods. 1 zákona o evidencii pobytu). Ubytovatelia sú pri ubytovaní občana povinní dbať na to, aby občan, ktorého ubytovali, splnil v ustanovenej lehote svoju povinnosť hlásiť pobyt a za tým účelom sa presvedčiť, či ubytovaný má v občianskom preukaze, prípadne v cestovnom doklade oprávňujúcim na

trvalý pobyt v cudzine záznam ohlasovne alebo či má potvrdenie o hlásení pobytu (§ 12 ods. 1 písm. b) zákona o evidencii pobytu).

Ohlasovne sú pri hlásení pobytu občanov a pri vedení evidencie pobytu občanov povinné a) overiť úplnosť a správnosť ustanovených údajov a platnosť dokladov pre hlásenie pobytu, b) urobiť záznam o hlásení pobytu v evidencii, ak sú splnené určené podmienky, c) podávať hlásenia orgánom vedúcim evidenciu pobytu občanov, d) dozeráť na plnenie povinností ustanovených občanom a ubytovateľom týmto zákonom (§ 14 ods. 1 zákona o evidencii pobytu). Evidenciu pobytu občanov v obciach vedú ohlasovne (§ 17 ods. 1 zákona o evidencii pobytu).

V kontexte danej veci je ohlasovňou v zmysle tohto zákona obec, konkrétne starosta obce ako výkonný orgán obce, ktorý vykonáva správu obce a zastupuje obec navonok (čl. 69 ods. 3 ústavy; pozri aj § 13 a § 28 zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení predpisov účinných v čase vydania napadnutého uznesenia obecného zastupiteľstva, ďalej len „zákon o obecnom zriadení“), resp. obecný úrad, ktorý okrem iného zabezpečuje administratívne a organizačné veci orgánov obce (§ 16 zákona o obecnom zriadení).

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce. Rokuje vždy v zbore. Na prijatie uznesenia obecného zastupiteľstva je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov. Uznesenie obecného zastupiteľstva podpisuje starosta obce (§ 11 ods. 1, § 12 ods. 2 a 6 zákona o obecnom zriadení). Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce, pričom § 11 ods. 4 zákona o obecnom zriadení uvádza demonštratívny spôsobom tie veci, ktoré sú zákonom vyhradené obecnému zastupiteľstvu. Ústavný súd konštatuje, že toto ustanovenie neobsahuje výslovnú zmienku o rozhodovaní obecného zastupiteľstva vo veciach hlásenia a evidencie pobytu občanov.

Predstaveným obce a najvyšším výkonným orgánom obce je starosta (§ 13 ods. 1 zákona o obecnom zriadení). Starosta a) zvoláva a vedie zasadnutia obecného zastupiteľstva

a obecnej rady a podpisuje ich uznesenia, b) vykonáva obecnú správu, c) zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám, d) rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nie sú zákonom alebo organizačným poriadkom obecného zastupiteľstva vyhradené obecnému zastupiteľstvu (§ 13 ods. 3 zákona o obecnom zriadení). Starosta môže pozastaviť výkon uznesenia obecného zastupiteľstva, ak sa domnieva, že odporuje zákonu alebo je pre obec zjavne nevýhodné. Ak je zriadená obecná rada, starosta prerokuje uznesenie obecného zastupiteľstva pred pozastavením jeho účinnosti v obecnej rade. Uznesením obecnej rady však nie je viazaný (§ 13 ods. 5 zákona o obecnom zriadení).

Niektoré z citovaných ustanovení zákona o obecnom zriadení boli s účinnosťou od 1. januára 2002 zmenené a doplnené. Z nich je v kontexte danej veci relevantné doplnenie, z ktorého vyplýva, že starosta môže podľa § 13 ods. 6 pozastaviť výkon uznesenia obecného zastupiteľstva „tak, že ho nepodpíše v lehote podľa § 12 ods. 6“ (t. j. najneskôr do 10 dní od schválenia obecným zastupiteľstvom), resp. nové znenie § 13 ods. 7, podľa ktorého „Ak bol výkon uznesenia obecného zastupiteľstva podľa odseku 6 pozastavený, môže obecné zastupiteľstvo toto uznesenie trojpäťtinovou väčšinou hlasov všetkých poslancov potvrdiť; ak obecné zastupiteľstvo uznesenie nepotvrdí do dvoch mesiacov od jeho schválenia, uznesenie stráca platnosť. Výkon potvrdeného uznesenia starosta nemôže pozastaviť“. Zmenené bolo aj ustanovenie § 13 ods. 3 písm. d) (§ 13 ods. 4 písm. d) v znení účinnom od 1. januára 2002) v tom zmysle, že slová „organizačným poriadkom obecného zastupiteľstva“ boli nahradené slovami „štatútom obce“.

III.

1. Predmetom konania vymedzeným sťažnosťou sťažovateľov prijatou na ďalšie konanie je ich tvrdenie, že postupom starostky obce pri plnení povinnosti ohlasovne trvalého pobytu a napadnutým uznesením obecného zastupiteľstva boli porušené ich základné práva podľa čl. 23 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 ústavy, ktoré v relevantnom znení ustanovujú:

Sloboda pohybu a pobytu sa zaručuje (čl. 23 ods. 1).

Občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov (...) (čl. 30 ods. 1).

2. V uznesení o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd uviedol, že v odôvodnení sťažnosti sťažovatelia argumentovali aj porušením ľudských práv podľa čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 4 k Dohovoru, avšak v návrhu na rozhodnutie (tzv. petite) výslovne žiadali rozhodnúť len o porušení základných práv podľa čl. 23 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na to, že sťažovatelia boli kvalifikovane zastúpení advokátom a že výslovne žiadali rozhodnúť len o porušení základných práv podľa ústavy, ústavný súd rozhodol o prijatí ich sťažnosti len v zmysle návrhu na rozhodnutie, teda len vo vzťahu k označeným článkom ústavy.

Následne sťažovatelia v podaní ich právneho zástupcu z 3. októbra 2002 formulovali konečný návrh na rozhodnutie tak, že v jeho obsahu výslovne žiadali rozhodnúť aj o porušení ich práv podľa čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 4 k Dohovoru. Vzhľadom na predmet konania vymedzeného sťažnosťou sťažovateľov a uznesením ústavného súdu o jej prijatí na ďalšie konanie sa však ústavný súd nemohol osobitne zaoberať týmito námietkami a rozhodovať o porušení práv sťažovateľov podľa čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 4 k Dohovoru (pozri napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 6/02). Ak totiž ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrh neodloží alebo neodmietne, prijme ho na ďalšie konanie „v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu“ (§ 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde), a táto zvláštnosť konania pred ústavným súdom vylučuje možnosť navrhovateľa meniť návrh na začatie konania s odvolaním sa prostredníctvom § 31a zákona o ústavnom súde na primerané použitie § 95 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, tak ako sa jeho použitia dovoľávali sťažovatelia za účelom dosiahnutia zmeny predmetu tohto konania vymedzeného už v uznesení o prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie.

K tomu je však potrebné dodať, tak ako to už ústavný súd napokon uviedol v uznesení o prijatí sťažnosti sťažovateľov, že viazanosť ústavného súdu takto vymedzeným predmetom konania sama osebe nevylučuje, aby ústavný súd pri výklade a uplatnení

označených článkov ústavy neprihliadol v meritórnom rozhodnutí aj na ľudské práva a základné slobody zaručené Dohovorom, jeho dodatkovými protokolmi a na k nemu sa vzťahujúcu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), pretože podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu práva a slobody zaručené medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách majú vo vzťahu k ústave podporný význam predovšetkým pri podávaní výkladu ústavy (PL. ÚS 15/98, PL. ÚS 17/00, II. ÚS 55/98).

Inými slovami, v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane Dohovoru prednosť pred zákonmi, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Zo vzájomnej súvislosti týchto ustanovení vyplýva, že Dohovor a judikatúra naň sa vzťahujúca predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväzné výkladové smernice pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy základných práv a slobôd zakotvených v druhej hlave ústavy, a tým normujú rámec, ktorý tieto orgány v konkrétnom prípade nemôžu prekročiť.

Ústavný súd teda prihliadol v danej veci aj na čl. 2 Protokolu č. 4 k Dohovoru, podľa ktorého každý, kto sa právoplatne zdržiava na území niektorého štátu, má na tomto území právo slobody pohybu a slobody zvoliť si miesto pobytu (ods. 1). Žiadne obmedzenia sa nemôžu uvaliť na výkon týchto práv okrem tých, ktoré ustanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, udržania verejného poriadku, predchádzania zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných (ods. 3). Práva uvedené v odseku 1 môžu v určitých oblastiach podliehať obmedzeniam ustanoveným podľa zákona a odôvodneným verejným záujmom v demokratickej spoločnosti (ods. 4).

Ústavný súd na tento článok Protokolu č. 4 k Dohovoru prihliadol v danej veci predovšetkým v tom zmysle, že použil kritériá, ktoré Európsky súd pre ľudské práva používa pri výklade a uplatnení obmedzení, ktorým výkon práva slobody pohybu a slobody

zvoliť si miesto pobytu môže legitímne podliehať, aj na obmedzenia, ktorým môžu podliehať slobody pohybu a pobytu zaručené v čl. 23 ods. 1 ústavy. Tieto obmedzenia ustanovuje odsek 3 tohto článku ústavy tak, že slobody podľa odsekov 1 a 2 môžu byť obmedzené zákonom, ak je to nevyhnutné pre bezpečnosť štátu, udržanie verejného poriadku, ochranu zdravia alebo ochranu práv a slobôd iných a na vymedzených územiach aj v záujme ochrany prírody.

Je síce skutočnosťou, že v čl. 23 ods. 3 ústavy nie je adjektívum „nevyhnutné“ spojené s väzbou „v demokratickej spoločnosti“, tak ako je tomu napr. v čl. 24 ods. 4 a čl. 26 ods. 4 ústavy a v cit. čl. 2 ods. 3 Protokolu č. 4 k Dohovoru, avšak táto skutočnosť neznamená, že v danom kontexte adjektívum „nevyhnutné“ je potrebné vykladať a uplatňovať inak, než sa toto adjektívum v spojení s väzbou „v demokratickej spoločnosti“ konštantne vykladá a uplatňuje napr. v súvislosti s čl. 24 ods. 4 a čl. 26 ods. 4 ústavy, resp. čl. 2 Protokolu č. 4 k Dohovoru (napr. I. ÚS 13/00; *Denizci a i. c. Cyprus*, rozsudok ESĽP z 23. mája 2001, § 400 až 406; *Oliveira c. Holansko*, rozsudok ESĽP zo 4. júna 2002, § 60 až 65). Ústava tvorí jeden celok a jej čl. 1 ods. 1, ktorý ustanovuje, že „Slovenská republika je (...) demokratický (...) štát“, musí byť základným interpretačným pravidlom aj v kontexte čl. 23 ods. 3 ústavy, preto adjektívum „nevyhnutné“, ktoré toto ustanovenie obsahuje, sa musí vykladať a používať len vo význame slova „nevyhnutné v demokratickej spoločnosti“.

Ústavný súd sa v súlade s medzinárodným štandardom už vyjadril k termínu „nevyhnutné v demokratickej spoločnosti“ vo svojej doterajšej judikatúre (napr. I. ÚS 33/95, II. ÚS 28/96, PL. ÚS 15/98, I. ÚS 13/00) tak, že ho „možno vysvetliť ako naliehavú spoločenskú potrebu prijať obmedzenie základného práva alebo slobody. Obmedzenie práv a slobôd je nevyhnutné, keď možno konštatovať, že cieľ obmedzenia inak dosiahnuť nemožno. Predpokladom teda je, že obmedzenie je nutné aj v demokratickej spoločnosti“.

Podmienkou ústavnosti takéhoto obmedzenia je jeho súlad aj s normami, ktoré zaručujú ochranu proti diskriminácii (napr. čl. 12 ods. 2 ústavy) a proti svojvoľným a neprimeraným zásahom (napr. čl. 13 ods. 4 ústavy). Inými slovami, právo slobody pohybu

a pobytu zaručené v čl. 23 ods. 1 ústavy môže byť obmedzené len vtedy, ak je obmedzenie (zasahovanie) ustanovené zákonom, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom (t. j. obmedzenie je v súlade so zásadou proporcionality). V predmetnej veci je táto výkladová technika relevantná v rozsahu, v akom napadnuté uznesenie obecného zastupiteľstva a stav, ktorý starostka obce ako jej predstaviteľka založila svojou nečinnosťou (postupom) pri plnení povinností obce ako ohlasovne pobytu v zmysle zákona o evidencii pobytu, zasiahli do práva slobody pohybu a pobytu a aktívneho volebného práva sťažovateľov zaručených v citovaných článkoch ústavy.

3. Ústavný súd sa však pred vlastným posúdením namietaného porušenia práv sťažovateľov musel ešte vyjadriť k viacerým procesným návrhom účastníkov konania.

3.1 Právny zástupca sťažovateľov oznámil úmrtie sťažovateľov v 11. a 13. rade a z tohto dôvodu zbral „*návrh na rozhodnutie (petit) v bodoch 3 a 5 týkajúci sa zomrelých sťažovateľov späť*“, t. j. v bodoch návrhu, v ktorých títo v sťažnosti žiadali, aby ústavný súd uložil starostke obce povinnosť zapísať ich do evidencie obyvateľstva na trvalý pobyt v obci Žakovce a zaplatiť im požadované finančné zadosťučinenie. Týmto procesným úkonom nebola teda dotknutá ich pôvodná sťažnosť v bodoch 1 a 2 návrhu na rozhodnutie, pretože v týchto bodoch podľa právneho zástupcu sťažovateľov „*ide o deklaráciu porušenia základných práv sťažovateľov, ku ktorej došlo v minulosti*“ a je preto „*dôvodné, aby ústavný súd rozhodol aj o porušení predmetných práv nebohých sťažovateľov. Navyiac sa nekoná o právach, ktoré by boli predmetom dedenia, či o právach, ktoré majú povahu práv na ochranu osobnosti, ktoré by predstavovali prekážku pre ďalšie konanie*“ (pozri časť I bod 5 odôvodnenia nálezu).

Ústavný súd však v danej veci nezistil žiadny dôvod na takéto rozlišovanie medzi návrhmi na rozhodnutie a v súlade so svojou judikatúrou zastavil konanie o sťažnosti

sťažovateľov v 11. a 13. rade z dôvodu straty spôsobilosti byť účastníkom tohto konania spôsobenej ich smrťou (napr. I. ÚS 2/03-30).

3.2 Právny zástupca obce vzniesol nasledovné procesné námietky: a) námietku, podľa ktorej „sťažovatelia v 1. až 10. rade nie sú aktívne legitimovaní na podanie“ predmetnej sťažnosti, pretože uznesenie Obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 198, ktoré sa ich týka, „napadnuté nie je, takže (...) nie je predmetom prejednávanej ústavnej sťažnosti“, b) námietku, podľa ktorej „by pasívne legitimovanou stranou mala byť v zmysle zákona o obciach obec Žakovce“, pretože „starostka obce a obecné zastupiteľstvo sú len výkonnými orgánmi pre výkon správy činnosti tejto obce“, c) námietku, podľa ktorej „predmetná ústavná sťažnosť bola podaná po uplynutí lehoty dvoch mesiacov“, ktorá uplynula „najneskôr dňa 3. 2. 2002 s tým, že svoj podnet sťažovatelia v 11. až 26. rade, ktorých považujeme za aktívne legitimovaných pre podanie akejkoľvek sťažnosti, podali až dňa 4. 2. 2002“.

Ústavný súd žiadnu z týchto námietok neuznal za odôvodnenú, pretože:

a) je síce skutočnosťou, že v sťažnosti ani neskôr nebolo sťažovateľmi napadnuté uznesenie Obecného zastupiteľstva v Žakovciach č. 198 (ďalej len „nenapadnuté uznesenie obecného zastupiteľstva“), a z tohto dôvodu toto uznesenie nemôže byť samostatným predmetom skúmania ústavného súdu ani dôvodom prípadného vyslovenia porušenia základných práv sťažovateľov 1 až 10, ktorých sa toto uznesenie priamo týka, táto skutočnosť však ešte nemôže byť dôvodom na to, aby títo sťažovatelia neboli „považovaní za aktívne legitimovaných“ na podanie tej sťažnosti, ktorú vo svojom mene podali;

b) sťažovatelia označili druhého účastníka konania nepochybne spôsobom, ktorý zodpovedá ustanoveniu § 51 zákona o ústavnom súde v znení platnom a účinnom v čase podania sťažnosti (účastníkmi konania sú sťažovateľ a orgán štátnej správy alebo orgán územnej samosprávy, proti ktorému sťažnosť smeruje), ako aj judikatúre ústavného súdu (napr. II. ÚS 812/00);

c) podľa konštantnej judikatúry je lehota dvoch mesiacov na podanie sťažnosti ústavnému súdu v zmysle § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde zachovaná aj vtedy, ak je sťažnosť v posledný deň tejto lehoty odovzdaná na poštovú prepravu (napr. I. ÚS 158/02),

predmetná sťažnosť, ktorá bola preukázateľne odovzdaná na poštovú prepravu za účelom jej doručenia ústavnému súdu 1. februára 2002, čo ústavný súd už konštatoval v uznesení o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, nemohla byť podaná oneskorene.

4. Predmetom konania bolo teda posúdenie zlučiteľnosti ako napadnutého uznesenia obecného zastupiteľstva, tak aj stavu vytvoreného nečinnosťou (postupom) starostky obce pri plnení povinností obce ako ohlasovne pobytu (ďalej aj „namietaný postup orgánov obce“) s obsahom a účinkami ústavnej úpravy slobody pohybu a pobytu a aktívneho volebného práva. Ústavný súd konštatuje, že oba tieto aspekty predmetu posudzovania majú základ vo vzájomne súvisiacich skutkových okolnostiach týkajúcich sa prihlásenia sťažovateľov na trvalý pobyt v obci Žakovce a odmietnutia ohlasovne pobytu vykonať o tomto ich hlásení pobytu záznam v príslušnej evidencii (pozri časť II odôvodnenia nálezu).

5. Vzhľadom na kritériá uvedené v bode 2 tejto časti odôvodnenia nálezu ústavný súd sa pri skúmaní podstaty sťažnosti z hľadiska čl. 23 ods. 1 ústavy sústredil na zodpovedanie týchto štyroch základných otázok:

a) či napadnutým uznesením obecného zastupiteľstva a postupom starostky obce došlo k obmedzeniu slobody (k zásahu do slobody) pohybu alebo pobytu, a v prípade kladnej odpovede,

b) či zistené obmedzenie bolo založené na zákone,

c) či bolo dostatočne odôvodnené sledovaným cieľom a

d) či bolo skutočne nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa.

a) V kontexte danej veci bolo potrebné pod slobodou pohybu rozumieť predovšetkým oprávnenie sťažovateľov slobodne prísť na územie obce Žakovce a jej územie slobodne opustiť. Zo žiadnej okolnosti alebo tvrdenia uvádzaných sťažovateľmi nemožno vyvodiť, že by namietaný postup orgánov obce ich akokoľvek v tomto smere obmedzil, a teda zasiahol do ich slobody pohybu zaručenej v čl. 23 ods. 1 ústavy. Ústavný súd sa preto v danej veci týmto aspektom predmetu konania osobitne už ďalej nezaoberal.

Pod slobodou pobytu – opäť v kontexte danej veci – bolo potrebné rozumieť oprávnenie každého zo sťažovateľov slobodne si zvoliť miesto, na ktorom bude v rámci územia Slovenskej republiky žiť v úmysle mať tam trvalý alebo prechodný pobyt. Inými slovami, pod touto slobodou treba rozumieť oprávnenie každého slobodne si vybrať svoje bydlisko, ktoré má potom právo využívať na trvalý alebo prechodný pobyt. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že miesto, ktoré si každý zo sťažovateľov v rámci výkonu svojho práva slobody pobytu zvolil za svoje bydlisko s právom využívať ho na svoj trvalý pobyt, je v obci Žakovce, že v obci Žakovce sa každý zo sťažovateľov na takýto pobyt aj prihlásil a že táto obec pri plnení povinností ohlasovne pobytu odmietla o tom vykonať záznam v príslušnej evidencii.

Účastníci konania sa nezhodli pri posúdení otázky, či namietaný postup orgánov obce možno považovať za obmedzenie slobody pobytu sťažovateľov. Kým podľa právneho zástupcu obce obec slobodu pobytu „v žiadnom prípade neobmedzila“, pretože „sťažovatelia žijú a bývajú v uvedených nehnuteľnostiach bez splnenia základných zákonných povinností po dlhší čas“, resp. že „títo sa slobodne pohybujú a bývajú v priestoroch, v ktorých žiadali o zápis k trvalému pobytu“, podľa sťažovateľov ich obmedzenie nie je „len v praktickom živote (napr. doručovanie dôležitých rozhodnutí, poštových zásielok), ale aj pri účasti na správe vecí verejných v mieste reálneho bydliska“, ich postavenie v obci je tak, napriek dlhodobému pobytu v nej, redukované na návštevníkov bez akýchkoľvek práv, pričom „v priamom dôsledku konania/nekonania orgánov obce – obecného zastupiteľstva v Žakovciach a starostky obce Žakovce – bola znemožnená účasť sťažovateľov aj na voľbách (...)“.

Je skutočnosťou, že namietaný postup orgánov obce síce nezabránil faktickému trvalému pobytu sťažovateľov na mieste, ktoré ohlásili za svoj trvalý pobyt v obci, avšak zabránil im, aby sa jeho zapísaním do príslušnej evidencie stal z neho aj ich formálny (*de iure*) trvalý pobyt, ktorý v právnom poriadku Slovenskej republiky požíva značný význam, možno ho napríklad považovať za štandardnú podmienku na nadobudnutie volebného práva a na jeho výkon, prípadne sú s ním v inej oblasti verejného práva (napr.

daňového) spojené dôležité právne účinky. Vzhľadom na to ústavný súd nemal žiadnu pochybnosť o tom, že namietaným postupom orgánov obce sa obmedzujúcim spôsobom zasiahlo do slobody pobytu sťažovateľov zaručenej v čl. 23 ods. 1 ústavy.

b) V súvislosti s ústavnou požiadavkou „zákonnosti“ obmedzenia základných práv a slobôd podstata obrany namietaného postupu orgánov obce spočívala v tvrdení, že to boli sťažovatelia „*ktorí nesplnili svoju základnú zákonom stanovenú povinnosť v tom smere, že k svojej žiadosti nepredložili základné doklady*“, ktoré zákon o evidencii pobytu „*vyžaduje pre evidenciu hlásenia trvalého pobytu, v dôsledku čoho nebolo možné ich žiadostiam vyhovieť*“. Konkrétne sa uviedlo, že sťažovatelia „*nepredložili doklad o oprávnení užívať byt alebo inú obytnú miestnosť, ani relevantné písomné potvrdenie ubytovateľa, ktoré by potvrdilo tú skutočnosť, že sú oprávnení užívať u ubytovateľa byt alebo inú obytnú miestnosť*“. Naproti tomu sťažovatelia tvrdili, že v zmysle zákona o evidencii pobytu „*Túto povinnosť každý zo sťažovateľov splnil*“.

Ústavný súd konštatuje, že pre zistené obmedzenie - zásah do práva slobody pobytu sťažovateľov bolo potrebné za príslušný zákonný podklad považovať zákon o evidencii pobytu, ktorý bol referenčným právnym predpisom pre oboch účastníkov tohto konania, ale aj pre orgány prokuratúry, ktoré sa v rámci oprávnenia vyplývajúceho zo zákona o prokuratúre vecou sťažovateľov taktiež zaoberali.

Ústavný súd v tejto súvislosti skúmal nielen to, či namietaný postup orgánov obce, ktorým došlo ku konštatovanému obmedzeniu práva slobody pobytu sťažovateľov, bol založený na zákone, ale aj to, či jeho výklad a uplatňovanie s ohľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu boli v súlade s ústavou a Dohovorom, tak ako to už bolo uvedené vyššie. Účastníci konania sa nezhodli v názore na spôsob, akým bol tento zákon aplikovaný vo veci žiadostí sťažovateľov o prihlásenie na trvalý pobyt. Ústavný súd si v tejto súvislosti osvojil právny názor okresného prokurátora uvedený v jeho proteste z 24. mája 2002 (pozri časť II bod 6 odôvodnenia nálezu), a to najmä v časti, v ktorej sa konštatuje, že „*zákon nesplnomocnil obec (obecné zastupiteľstvo), aby prijala uznesenie o tom, že v dome č. 30 a 198 v k. ú. Žakovce nebude udeľovaný súhlas k prihlasovaniu osôb. Predmetné uznesenie*

bolo vydané „nad rámec“ ustanovení upravujících přijímání uznesení obecného zastupitelstva, je jednoznačně v rozpore s platnými právními předpisy“. K tomu ústavný súd dodáva, že nielen zákon o evidencii pobytu, ale ani žiadny iný zákon nevyhradil veci hlásenia a evidencie pobytu občanov na rozhodovanie obecnému zastupiteľstvu (pozri bod 7 časť II odôvodnenia nálezu). Zostávalo ešte posúdiť, či napriek tomu nemôže byť táto matéria legitimným predmetom rokovania a rozhodovania obecného zastupiteľstva.

Zákon o evidencii pobytu - platný bez podstatných zmien od roku 1983 - je zákonom z oblasti verejného práva, ktorý má povahu len evidenčnú a policajnú a ktorý v dobe svojho vzniku samozrejme nepočítal s výdobytkami ústavného práva v Slovenskej republike na poli práva slobody pohybu a pobytu. Ak všeobecne platí pre každý zákon povinnosť vykladať a uplatňovať ho v súlade s ústavou a kvalifikovanými medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, *a fortiori* to musí platiť pre tento zákon, ktorého predmet úpravy sa priamo dotýka práva slobody pohybu a pobytu – jedného zo základných pilierov demokratickej spoločnosti.

V tejto línii uvažovania ústavný súd nemohol prehliadnúť, že Obecné zastupiteľstvo v Žakovciach 29. septembra 2000 schválilo uznesenie č. 119, ktorým si vyhradilo *„právo posudzovať, rozhodovať a schvaľovať prihlasovanie osôb k trvalému pobytu v Rímskokatolíckej fare č. s. 30 na základe žiadosti na prihlasovanie k trvalému pobytu“*, ktoré podľa názoru ústavného súdu – aj napriek dodatku o „individuálnej forme posudzovania“ – je už svojou samotnou existenciou, t. j. bez ohľadu na jeho prípadnú aplikáciu v konkrétnom prípade, v rozpore so základnými princípmi, ktorými sa vyznačuje ústavná úprava základných práv a slobôd (pozri bod 2 tejto časti odôvodnenia nálezu). Takéto uznesenie obecného zastupiteľstva neprihliada na to, že z povahy zaručeného práva slobody pohybu a pobytu môže ísť v kontexte danej veci len o „evidenciu“, a nie o „povoľovanie“ pobytu orgánom oprávneným vykonávať verejnú moc. Takéto uznesenie neprihliada ani na jednu zo základných úloh právneho štátu, ktorou je vytváranie právnych a faktických garancií uplatňovania základných práv a slobôd svojich občanov. Neprihliada na ňu, pretože matériu, ktorá sa priamo dotýka práva slobody pobytu jednotlivca, začlenilo do rozhodovacieho procesu obecného zastupiteľstva ako zastupiteľského zboru zloženého

z poslancov zvolených obyvateľmi obce bez toho, aby sa jednotlivci v rámci tohto rozhodovacieho procesu zabezpečil reálny (a nie iba fiktívny) výkon, resp. ochrana tohto základného práva. Inými slovami. toto uznesenie v rozpore s ústavou neposkytuje žiadne záruky, aby právo slobody pobytu nemohlo byť obecným zastupiteľstvom kedykoľvek nekontrolovateľným spôsobom podstatne obmedzené. Za týchto okolností podľa názoru ústavného súdu nemôže táto materia legitímne patriť do rozhodovacej právomoci obecného zastupiteľstva.

Ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie obecného zastupiteľstva, ako aj obdobné nenapadnuté uznesenie obecného zastupiteľstva sú postihnuté tými istými nedostatkami ako uznesenie č. 119, ktorým sa obecné zastupiteľstvo prinajmenej inšpirovalo, ak z neho priamo nevychádzalo, pri vyslovení „nesúhlasu“ s prihlásením sťažovateľov na trvalý pobyt v Žakovciach v budove č. súp. 30 a 198 so súčasným zaviazaním starostky obce a pracovníčok obecného úradu tieto uznesenia dodržiavať. Napadnuté uznesenie obecného zastupiteľstva, ktorým došlo k obmedzeniu slobody pobytu označených sťažovateľov, nebolo teda založené na zákone. Takéto konštatovanie je samo osebe dostatočným dôvodom na záver, že obecné zastupiteľstvo porušilo právo tých sťažovateľov, ktorých sa menovite týka, zaručené v čl. 23 ods. 1 ústavy. Ústavný súd preto vo vzťahu k napadnutému uzneseniu obecného zastupiteľstva rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

Z hľadiska príslušnej zákonnej úpravy (pozri bod 7 časti II odôvodnenia nálezu) má starostka obce samostatnú zodpovednosť za plnenie povinnosti ohlasovne pobytu - v kontexte danej veci za oznámenia, ktorými reagovala na žiadosti sťažovateľov o prihlásenie na trvalý pobyt. Starostka obce je *ex lege* oprávnená pozastaviť výkon uznesenia obecného zastupiteľstva, ak sa domnieva, že odporuje zákonu. Namietaný postup starostky obce bolo teda potrebné posúdiť nezávisle od posúdenia napadnutého uznesenia obecného zastupiteľstva. Inými slovami, namietaný postup starostky obce mohol byť založený na zákone bez ohľadu na to, že sa opieral o nezákonné uznesenie obecného zastupiteľstva.

Starostka obce svoj postup v konaní pred ústavným súdom obhajovala tým, že vzhľadom na zákon o evidencii pobytu, ktorý ukladá pri hlásení trvalého pobytu povinnosť predložiť doklad o oprávnení užívať byt alebo inú obytnú miestnosť alebo relevantné písomné potvrdenie ubytovateľa, ktoré by potvrdilo „*tú skutočnosť, že sú oprávnení užívať u ubytovateľa byt alebo inú obytnú miestnosť*“, nemohla za doklad ubytovateľa uznať ten, ktorý bol pripojený k žiadostiam sťažovateľov. Je skutočnosťou, že zákon o evidencii pobytu od občana prihlasujúceho sa na trvalý pobyt vyžaduje predloženie takéhoto dokladu a že zároveň ukladá ohlasovní povinnosť overiť úplnosť a správnosť ustanovených údajov a platnosť dokladov pre hlásenie pobytu. Starostka obce na jeho základe teda „mohla“ vyžadovať predloženie takéhoto dokladu. Z tohto hľadiska možno jej postup, ktorým došlo k obmedzeniu slobody pobytu sťažovateľov, považovať za taký, ktorý bol založený na zákone.

c) Ústavný súd konštatuje, že požiadavka starostky obce ako ohlasovne pobytu na predloženie dokladu, z ktorého nepochybným spôsobom vyplýva oprávnenie užívať u označeného ubytovateľa byt alebo obytnú miestnosť, bola uplatnená v záujme ochrany práv a slobôd iných - ubytovateľa, a teda táto požiadavka sledovala legitímny cieľ (dôvod) obmedzenia v zmysle čl. 23 ods. 3 ústavy.

V priebehu konania pred ústavným súdom boli právnym zástupcom obce uvádzané na ospravedlnenie namietaného postupu starostky obce ešte „ďalšie dôvody“, ako napríklad rôzne stavebno-technické nedostatky nehnuteľností označených za miesto trvalého pobytu sťažovateľov, nepredloženie právne relevantného dokladu o „ubytovacej kapacite“ týchto nehnuteľností na trvalý pobyt, neprihlásenie všetkých „užívateľov“ týchto nehnuteľností na prechodný pobyt, prekročenie počtu osôb užívajúcich nehnuteľnosti z hľadiska predpisov o požiarnej ochrane, pochybnosti o charaktere ubytovacieho zariadenia (pozri vyjadrenie právneho zástupcu obce z 23. mája 2002 citované v časti I odôvodnenia nálezu). Všetky tieto „ďalšie dôvody“ možno podriaďiť pod také ciele (dôvody) obmedzenia slobody pobytu, ako sú „udržanie verejného poriadku“ a „ochrana zdravia“. Zostávalo ešte posúdiť, či tieto legitímne ciele boli napadnutým postupom starostky obce aj skutočne sledované.

V tejto súvislosti právny zástupca sťažovateľov uviedol, že tieto „ďalšie dôvody“ išli nad rámec zákona o evidencii pobytu, a preto na ne nie je možné prihliadať. K tomu ústavný súd uvádza, že podľa jeho konštantnej judikatúry je potrebné pod „zákonom“ v zmysle ústavnej úpravy, akou je aj čl. 23 ods. 3 ústavy, rozumieť „neurčitý počet všeobecne záväzných právnych predpisov s týmto stupňom právnej sily“ (napr. II. ÚS 7/00, I. ÚS 13/02), preto nemôže mať v danej veci evidentné prekročenie rámca zákona, podľa ktorého sťažovateľa žiadali o zapísanie trvalého pobytu v označených nehnuteľnostiach a podľa ktorého starostka obce ako ohlasovňa pobytu týmto ich žiadosťami nevyhovela, taký význam, aký mu v niektorých prípadoch pripísal právny zástupca sťažovateľov (pozri jeho vyjadrenie z 8. augusta 2002 citované v časti I odôvodnenia nálezu). Na druhej strane je potrebné zdôrazniť, že základným referenčným právnym predpisom pre oboch účastníkov tohto konania bol zákon o evidencii pobytu a že v súvislosti s ním už ústavný súd konštatoval, že práve na jeho základe bolo založené aj zistené obmedzenie práva slobody pobytu sťažovateľov namietaným postupom starostky obce.

Avšak v prvom rade ústavný súd vzal do úvahy, že pokiaľ ohlasovňa pobytu má v zásade možnosť pri obmedzení práva slobody pohybu a pobytu uplatniť aj dôvody vyplývajúce z iných zákonov, než je príslušný zákon o evidencii pobytu, musí ich uplatniť len v prípadoch skutočného a dostatočne vážneho ohrozenia niektorého z legitímnych cieľov ustanovených v čl. 23 ods. 3 ústavy ako výnimky zo zaručenej slobody pohybu a pobytu - teda v kontexte danej veci len v prípadoch skutočne a dostatočne vážneho ohrozenia „verejného poriadku“ a „ochrany zdravia“. Ústavný súd vzal ďalej do úvahy, že aj tieto „ďalšie dôvody“ musia byť uplatnené tak, že každej dotknutej osobe bude proti nim zaručená efektívna ochrana, čo predpokladá, že dotknutá osoba bude s nimi aj primerane oboznámená. V opačnom prípade podľa názoru ústavného súdu nemôže byť postup ohlasovne pobytu v súlade ani s princípom právnej istoty ako jedným z imanentných znakov právneho štátu.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že list starostky obce, ktorým bolo sťažovateľom oznámené, že ich žiadosťami o prihlásenie na trvalý pobyt nebolo vyhovené, neobsahuje žiadne dôvody a že bez akejkoľvek zmienky o dôvodoch je aj uznesenie

obecného zastupiteľstva, na ktoré sa tento list odvolal. Sťažovatelia tak v rozpore s princípom právnej istoty nemohli rozpoznať, aké špecifické kritériá boli brané do úvahy, resp. v akom rozsahu sa ich práva a povinnosti líšia od všeobecnej situácie, v ktorej platí ústavou zaručená sloboda pohybu a pobytu. Ďalej ústavný súd konštatuje, že na základe tvrdení a skutočností uvádzaných v konaní pred ústavným súdom nemožno usúdiť, že v danej veci ide o prípad skutočného a dostatočne vážneho ohrozenia „verejného poriadku“ alebo „ochrany zdravia“. V danej súvislosti zostalo predovšetkým nevysvetlené, v čom by sa z hľadiska „ohrozenia“ verejného poriadku alebo ochrany zdravia malo postavenie sťažovateľov podstatne zmeniť v dôsledku toho, že ich faktický „trvalý“ pobyt na udanej adrese bude zapísaný ohlasovňou pobytu do evidencie trvalého pobytu. Inými slovami, z ničoho nemožno usúdiť, že nezapísaním faktického pobytu sťažovateľov do evidencie trvalého pobytu sa odvrátilo, resp. mohlo odvrátiť očakávané ohrozenie verejného poriadku alebo ochrany zdravia. Z tohto dôvodu bol tento postup (opatrenie) starostky obce aj zjavne nevhodným prostriedkom na dosiahnutie týchto sledovaných cieľov. Na základe uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnutý postup starostky obce, ktorým došlo k obmedzeniu slobody pobytu sťažovateľov, nebol dostatočne odôvodnený aj týmito legitímnymi cieľmi, teda popri záujme o „ochranu práv a slobôd iných“ aj záujmom o „udržanie verejného poriadku“ a „ochranu zdravia“.

d) Nakoniec sa ústavný súd musel uistiť, či obmedzenie slobody pobytu sťažovateľov, ku ktorému došlo napadnutým postupom starostky obce, bolo nevyhnuté v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. posúdiť, či požiadavka starostky obce ako ohlasovne pobytu na predloženie dokladu, z ktorého nepochybným spôsobom vyplýva oprávnenie užívať u označeného ubytovateľa byt alebo obytnú miestnosť, bola uplatnená v záujme ochrany práv a slobôd iných – ubytovateľa výlučne z dôvodu naliehavej spoločenskej potreby a v súlade so zásadou proporcionality (pozri bod 2 a bod 5 písm. c) tejto časti odôvodnenia nálezu).

Sťažovatelia v tejto súvislosti tvrdili, že „splnili podmienku stanovenú zákonom na ochranu práv a slobôd iných a predložili spolu s žiadosťou o evidenciu trvalého pobytu aj súhlas vlastníka objektov s ich evidenciou v objektoch na trvalý pobyt“. Naproti tomu

právny zástupca obce k tomu o. i. uviedol, že „Doklady, ktoré majú oprávňovať, resp. poukazovať na oprávnenie Ing. Mgr. K. konať a jednať za predmetné združenie a teda v zmysle ďalšej platnej úpravy udeľovať aj určitý súhlas s ubytovaním pre potreby trvalého pobytu však do dnešného dňa tak sťažovatelia, ako aj právny zástupca, ako ani Ing. Mgr. K. obci pre potreby rozhodovania nepredložil, ani iným spôsobom, okrem konštatácie týchto skutočností vo vyjadrení právneho zástupcu neprezentoval“.

Ústavný súd uvádza, že všetky povinnosti, ktoré boli v danej veci v hre a ktoré zákon o evidencii pobytu ustanovuje pri hlásení pobytu občanov a pri vedení evidencie pobytu občanov, t. j. na jednej strane povinnosť občana predložiť „písomné potvrdenie ubytovateľa“ (§ 4 ods. 2 písm. b) zákona o evidencii pobytu) a na druhej strane povinnosti ohlasovne pobytu „overiť úplnosť a správnosť ustanovených údajov a platnosť dokladov pre hlásenie pobytu“ a „urobiť záznam o hlásení pobytu v evidencii, ak sú splnené určené podmienky“ (§ 14 ods. 1 písm. a) a b) zákona o evidencii pobytu), je potrebné v súlade s ústavou vykladať a uplatňovať vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu.

Povinnosť predložiť „písomné potvrdenie ubytovateľa“ je relevantná len v prípade, keď občan prihlasujúci sa na pobyt a ubytovateľ sú odlišné osoby, v ktorom je podľa zákonodarcu zrejme dôležité vo verejnom záujme dbať o to, aby ubytovateľ písomne potvrdil „ubytovanie“ osoby prihlasujúcej sa u neho na pobyt. Ústavný súd nevidí iný verejný záujem o úpravu tejto povinnosti v zákone, než záujem o ochranu práv a slobôd ubytovateľa – teda záujem, ktorý je, tak ako to už bolo uvedené vyššie, legitímnym cieľom (dôvodom) obmedzenia ústavou zaručenej slobody pobytu. Tento záujem potom determinuje aj účel a rozsah kontrolnej povinnosti, ktorú ohlasovňa musí splniť podľa zákona vo vzťahu k „písomnému potvrdeniu ubytovateľa“. Jej zrejším účelom je, aby ohlasovňa pobytu neurobila záznam o hlásení v evidencii bez súhlasu ubytovateľa a do jej rozsahu patrí povinnosť „overiť“ predloženie a platnosť potvrdenia ubytovateľa pred urobením požadovaného záznamu v evidencii. Len v tomto rámci podľa názoru ústavného súdu môže ohlasovňa postupovať pri hlásení pobytu občanov a neurobiť požadovaný záznam o hlásení pobytu v evidencii z dôvodu nesplnenia povinnosti predložiť „písomné potvrdenie ubytovateľa“. Inými slovami, len v tomto rámci môže byť nesplnenie tejto

špecifickej povinnosti žiadateľa o prihlásenie na pobyt legitímnou prekážkou vykonania záznamu o hlásení jeho pobytu v príslušnej evidencii pobytu.

Ústavný súd konštatuje, že ohlasovňa pobytu neakceptovala k žiadosti sťažovateľov pripojené „Súhlasné vyjadrenie vlastníka“ s ich prihlásením na trvalý pobyt pre nesúlad medzi osobou označenou a podpísanou na tomto vyjadrení (M. K.) a osobou uvedenou vo „Výpise z Registra neštátnych subjektov“ (P. V.) a že bez toho, aby sa najprv pokúsila v súčinnosti so zainteresovanými osobami, prípadne inak túto nezrovnalosť odstrániť, oznámila sťažovateľom, že ich „žiadosti o prihlásenie k trvalému pobytu (...) nebolo vyhovené“, pričom v liste s týmto obsahom neuviedla žiadny dôvod.

Ústavný súd ďalej konštatuje, že sťažovatelia si splnili povinnosť predložiť „písomné potvrdenie ubytovateľa“ v súlade s jeho účelom tým, že k žiadosti, ktorou ohlásili svoj trvalý pobyt v obci Žakovce u označeného ubytovateľa, pripojili písomné „Súhlasné vyjadrenie vlastníka“, ktoré samo osebe obsahom a formou nevyvolávalo pochybnosť, že ide o potvrdenie ubytovateľa v zmysle zákona o evidencii pobytu a aké je jeho stanovisko k prihlasovanému pobytu, a že teda jedinou povinnosťou, ktorú ohlasovňa vo vzťahu k nemu ešte mala, bola jej povinnosť „overiť“ jeho platnosť.

Z okolností daného prípadu vyplýva, že nešlo o prvý kontakt ohlasovne s ubytovateľmi označenými v žiadostiach sťažovateľov a že ohlasovňa si na základe predchádzajúcich rokovaní medzi starostkou obce (pracovníkmi obecného úradu) a osobami uvedenými vo „vyjadrení vlastníka“ a vo „výpise z registra“ mohla ľahko overiť osobu oprávnenú na „písomné potvrdenie ubytovateľa“ v zmysle zákona o evidencii pobytu, a teda overiť aj jeho platnosť. *A fortiori* bolo možné v danej veci takýto postup zo strany ohlasovne očakávať, keď už v „Oznámení“ zo 7. septembra 2000 adresovanom okresnému prokurátorovi obec zastúpená svojím právnym zástupcom označila osobu „Ing. Mgr. M. K.“ „ako ubytovateľa“ v zmysle zákona o evidencii pobytu, t. j. inými slovami považovala za „ubytovateľa“ tú istú osobu, ktorá v jeho mene aj vystavila a podpísala predložené „Súhlasné vyjadrenie vlastníka“ (pozri bod 6 časti II odôvodnenia nálezu).

Vzhľadom na uvedené nebolo možné považovať za presvedčivú námietku právneho zástupcu obce o nepredložení dokladu oprávňujúceho Ing. Mgr. M. K. udeľovať súhlas s ubytovaním pre účely zapísania trvalého pobytu, ktorú v rámci tohto konania uviedol v stanovisku z 29. novembra 2002. Ústavný súd ju nemohol uznať ako opodstatnenú aj vzhľadom na konštatovanie okresného prokurátora v odôvodnení jeho protestu z 24. mája 2002 (*„Z registračného spisového materiálu IKV založeného na ministerstve vyplýva, že jeho štatutárnym zástupcom je Ing. Mgr. M. K., Dr.h.c. (predstavený inštitútu). Túto skutočnosť potvrdzujú aj stanovky z 27. 11. 1992 a dodatok k stanovám z 31. 7. 2000.“*), ktorého pravdivosť nebola v konaní pred ústavným súdom spochybnená (pozri bod 6 časti II odôvodnenia nálezu). Ústavný súd nezistil žiadny dôvod na to, aby v danej súvislosti nevychádzal zo skutkových zistení okresného prokurátora (§ 55 zákona o ústavnom súde).

Na základe uvedeného ústavný súd uzatvára, že ak ohlasovňa pobytu v záujme ochrany práv ubytovateľa považovala za prekážku urobenia záznamu o hlásení pobytu v evidencii svoju pochybnosť o tom, či „Súhlasné vyjadrenie vlastníka“ pripojené k žiadostiam sťažovateľov o prihlásenie na trvalý pobyt vystavila osoba oprávnená zastupovať označeného ubytovateľa, potom vzhľadom na uvedené okolnosti prípadu bolo podľa názoru ústavného súdu jej povinnosťou pokúsiť sa najprv odstrániť túto pochybnosť, a nie obratom ruky oznámiť sťažovateľom nevyhovenie ich žiadostiam. Takýto postup ohlasovne pobytu vzhľadom na okolnosti prípadu nemožno považovať za primeraný k sledovanému cieľu ochrany práv iných - ubytovateľa zariadenia, v ktorom sťažovatelia požadovali zapísanie svojho trvalého pobytu. Ďalšie zotrvávanie ohlasovne pobytu na stave, ktorý týmto postupom založila, ústavný súd považuje vzhľadom na všetky uvedené okolnosti prípadu za arbitrárne.

Pretože ústavný súd v danej veci nezistil ani žiadnu inú okolnosť, pre ktorú by bolo možné považovať nezapísanie ktoréhokoľvek zo sťažovateľov na trvalý pobyt v zmysle jeho podanej žiadosti za odôvodnené existenciou naliehavej spoločenskej potreby, dospel k záveru, že obmedzenie práva slobody pobytu sťažovateľov, ku ktorému došlo namietaným postupom starostky obce, nebolo nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa. Z týchto dôvodov vyslovil, že starostka obce nezapísaním označených

sťažovateľov na trvalý pobyt v zmysle ich žiadostí z 28. a 29. novembra 2001 porušila ich právo slobody pobytu zaručené v čl. 23 ods. 1 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

6. Predmetom prijatej sťažnosti bol aj návrh, podľa ktorého postupom starostky obce pri plnení povinností obce ako ohlasovne trvalého pobytu a napadnutým uznesením obecného zastupiteľstva došlo v rozpore s čl. 30 ods. 1 ústavy aj k obmedzeniu práva sťažovateľov 3 až 17 a 21 až 26 na účasť na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Právny zástupca obce k tomuto predmetu sťažnosti uviedol, že *„Vzhľadom na tú skutočnosť, že nesplnili svoje základné povinnosti, (...) nemohli byť zapísaní do zoznamu trvale bývajúcich občanov v obci Žakovce, neboli zapísaní ani do zoznamu voličov. Týmto však nedošlo k ich obmedzeniu práv špecifikovaných v čl. 30 ods. 1 Ústavy SR, pretože nezapísanie do zoznamu voličov bolo len dôsledkom nesplnenia základných povinností zo strany sťažovateľov“*. Právny zástupca sťažovateľov k tomu uviedol, že *„(...) v priamom dôsledku konania/nekonaia orgánov obce - obecného zastupiteľstva v Žakovciach a starostky obce Žakovce - bola znemožnená účasť sťažovateľov aj na voľbách do vyššieho samosprávneho celku v kraji, v ktorom majú sťažovatelia svoje reálne bydlisko“*. Vo svojom záverečnom vyjadrení z 20. januára 2003 k tomu dodal, že *„porušovanie práv sťažovateľov naďalej pretrváva. Títo do dnešného dňa nemôžu realizovať svoje práva v takej kvalite ako obyvatelia s trvalým pobytom v obci. Zároveň chceme zdôrazniť, že intenzita zásahu do namietaných práv sťažovateľov sa s ďalšími voľbami do orgánov samosprávy obcí v dňoch 6. a 7. decembra 2002 ešte znásobila“*.

Ústavný súd už uviedol, že v danej veci oba aspekty predmetu konania (právo slobody pohybu a pobytu a aktívne volebné právo) majú základ vo vzájomne súvisiacich skutkových okolnostiach týkajúcich sa prihlásenia sťažovateľov na trvalý pobyt v obci Žakovce a odmietnutia ohlasovne pobytu vykonať o tomto ich hlásení pobytu záznam v príslušnej evidencii (pozri bod 4 tejto časti odôvodnenia nálezu).

Ústavný súd konštatuje, že z dôvodu nezapísania sťažovateľov ani do evidencie trvalého pobytu v obci Žakovce, ani do zoznamu voličov v tejto obci v zmysle príslušných ustanovení volebných zákonov bolo sťažovateľom pri voľbách konaných v dňoch 1. a 15. decembra 2001, 20. a 21. septembra 2002 a 6. a 7. decembra 2002 zabránené realizovať ich práva (aktívne a pasívne volebné právo) ako občanom s trvalým pobytom v obci Žakovce - ako obyvateľom tejto obce (pozri bod 5 časti II odôvodnenia nálezu), keď tieto práva mohli realizovať – niektorí vzhľadom na svoj zdravotný stav len so značnými ťažkosťami – len za súčasného porušenia práva slobody pobytu v obci (volebnom obvode) podľa doteraz evidovaného trvalého pobytu. Navyše možno povedať, že z dôvodu ich bývania v obci Žakovce došlo už aj k oslabeniu puta, ktoré existovalo medzi nimi a volebným obvodom podľa doteraz evidovaného trvalého pobytu.

Ústavný súd s prihliadnutím na svoje závery týkajúce sa čl. 23 ods. 1 ústavy usúdil, že namietaným postupom starostky obce bolo aj právo sťažovateľov zúčastňovať sa na správe verejných vecí slobodnou voľbou svojich zástupcov zaručené v čl. 30 ods. 1 ústavy obmedzené takým spôsobom, ktorý ho zbavil efektívnosti bez toho, aby bol zachovaný vzťah primeranosti medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom. Preto ústavný súd v súlade s návrhom na rozhodnutie vyslovil porušenie aj tohto článku, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Vzhľadom na konštatované porušenie základných práv sťažovateľov, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1 až 3, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. c) zákona o ústavnom súde zakázal starostke obce pokračovať v porušovaní práva slobody pobytu označených sťažovateľov. Ústavný súd považoval za nutné prijať aj toto opatrenie, tak aby už nedochádzalo k porušeniam, ktoré ústavný súd svojím rozhodnutím konštatoval. Týmto výrokom sa ústavný súd odchýlil od konečného návrhu sťažovateľov na rozhodnutie uvedeného pod bodom 3 petitu, pretože účelom konania pred ústavným súdom nie je zastupovať orgány štátu, orgány územnej samosprávy alebo iné orgány verejnej správy pri výkone právomocí, ktoré ústava a zákony týmto orgánom zverujú. Z tohto dôvodu nemôžu byť predmetom rozhodovania ústavného súdu podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde práva a povinnosti, ktoré sú obsahom

hmotnoprávneho vzťahu účastníkov konania, tak ako to žiadali sťažovatelia. K tomu ústavný súd dodáva, že pri rozhodovaní podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd nie je (na rozdiel od návrhu na vyslovenie porušenia základného práva a slobody podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde) viazaný návrhmi na rozhodnutie, z dôvodu ktorého ani o týchto návrhoch nerozhoduje v rámci predbežného prerokovania sťažnosti (pozri uznesenie o prijatí v tejto veci).

Ústavný súd nevyhovel sťažnosti sťažovateľov, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 8, v časti, ktorou sa namietalo porušenie práva všetkých sťažovateľov podľa čl. 23 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením obecného zastupiteľstva, teda aj ohľadne tých sťažovateľov, ktorí týmto uznesením neboli dotknutí (pozri bod 3.2 tejto časti odôvodnenia nálezu), a ďalej v časti, ktorou sa namietalo porušenie ich práva podľa čl. 30 ods. 1 ústavy aj napadnutým uznesením obecného zastupiteľstva, vo vzťahu ku ktorému podľa názoru ústavného súdu nevyplýva z okolností prípadu dostatočne priama súvislosť medzi ním a čl. 30 ods. 1 ústavy.

8. Sťažovatelia žiadali priznať aj primerané finančné zadostučinenie - v prípade sťažovateľov 1, 2, 18, 19 a 20 vo výške 13 000 Sk a v prípade sťažovateľov 3 až 10, 12, 14 až 17 a 21 až 26 vo výške 23 000 Sk, a to zrejme v závislosti od počtu základných práv, ktoré mali byť v ich prípade porušené. Sťažovatelia túto požiadavku okrem iného odôvodnili tým, že *„boli nútení pri uplatnení svojho aktívneho volebného práva vynaložiť osobitnú snahu k tomu, aby svoje právo mohli využiť. Niektorí (...) si napriek svojmu zdravotnému postihnutiu, alebo iným pracovným povinnostiam zabezpečovali osobitný odvoz do miest, kde majú do dnešného dňa formálne evidovaný trvalý pobyt, alebo cestovali na vlastné náklady do príslušných miest kvôli vydaniu voličského preukazu. Iní (...) práve kvôli komplikovanosti spôsobenej nezaevidovaním trvalého pobytu (vybavovanie voličského preukazu, časová a finančná náročnosť cesty do miesta trvalého pobytu, pracovná zaneprázdnenosť, zdravotná indispozícia cestovať) svoje volebné právo nevyužili. Pretrvávanie stavu porušovania základných práv sťažovateľov so všetkými vyššie opísanými dôsledkami jednoznačne odôvodňuje zvýšenie primeraného finančného zadostučinenia za ujmu, ktorú sú sťažovatelia naďalej nútení znášať (...) intenzita zásahu do namietaných práv*

sťažovateľov sa s ďalšími voľbami do orgánov samosprávy obcí v dňoch 6. a 7. decembra 2002 ešte znásobila“. Obec Žakovce sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu k odôvodnenosti tejto požiadavky osobitne nevyjadřila.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie základných práv podľa čl. 23 ods. 1 a čl. 30 ods. 1 ústavy ústavný súd dospel k záveru, že sťažovatelia utrpeli nemajetkovú ujmu, ktorej rozsah nemôže byť kompenzovaný len konštatovaním porušenia práv, a preto im podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde priznal z tohto dôvodu aj primerané finančné zadosťučinenie. Ústavný súd v tejto súvislosti prihliadol najmä na povahu a dôležitosť dotknutých práv, na závažnosť ich porušenia, ktorú zvýšila skutočnosť, že sa ho dopustili podľa ústavy (čl. 69 ods. 1 ústavy) najdôležitejšie orgány obce (obecné zastupiteľstvo a starosta obce) v čase, keď si ešte stále dosť občanov myslí, že právo slobody pohybu a slobody zvoliť si miesto pobytu môže byť podstatne obmedzené príslušnými orgánmi pri výkone štátnej správy alebo územnej samosprávy. Podľa názoru ústavného súdu sťažovatelia bez ohľadu na rozlišovanie počtu dotknutých práv utrpeli nemajetkovú ujmu najmä vzhľadom na pocity frustrácie vyvolané dlhotrvajúcim stavom nečinnosti orgánov obce, ktorý priamo zasahoval do výkonu jedného z ich najzákladnejších politických práv v demokratickej spoločnosti – aktívneho volebného práva. Ústavný súd uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené priznať toto zadosťučinenie každému sťažovateľovi zvlášť v sume 10 000 Sk, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 6.

9. Ústavný súd uznal za odôvodnené priznať sťažovateľom aj náhradu trov právneho zastúpenia (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Nárok na náhradu trov právneho zastúpenia vznikol za šesť úkonov právnej pomoci (právnej služby), pričom základná sadzba tarifnej odmeny bola znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 80 Sk, 3 120 Sk a 3 416 Sk (§ 17 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 240/1990 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci v znení neskorších predpisov - ďalej len „vyhláška č. 240/1990 Zb.“, resp. § 17 ods. 2

vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktorá nadobudla účinnosť 1. apríla 2002 - ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“). Takto bola zohľadnená odmena vo výške 2 x 80 Sk za prevzatie a prípravu zastúpenia a za podanie sťažnosti podľa vyhlášky č. 240/1990 Zb., odmena vo výške 1 560 Sk (§ 16 ods. 4 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.) za žiadosť podľa § 79a zákona o ústavnom súde, odmena vo výške 2 x 3 120 Sk za písomné vyjadrenie z 8. augusta a 3. októbra 2002 (t. j. jedna tretina výpočtového základu vo výške 11 693 Sk - § 13 ods. 8 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.) a odmena vo výške 3 416 Sk za písomné vyjadrenie z 20. januára 2003 (t. j. jedna tretina výpočtového základu 12 811 Sk). K takto vyčíslenej odmene bolo potrebné pripočítať aj režijný paušál za každý úkon, t. j. vo výške 100 Sk za 5 úkonov a vo výške 128 Sk za úkon – vyjadrenie z 20. januára 2003 (§ 18 a § 19 ods. 3 vyhlášky č. 240/1990 Zb.; § 19 ods. 3 a § 24 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.). Takto vypočítaná odmena v sume 11 376 Sk patrí za každého sťažovateľa, ohľadne ktorého bolo konštatované porušenie základných práv, t. j. spolu v sume 273 024 Sk (11 376 x 24), ku ktorej bolo potrebné pripočítať ešte celkovú sumu za režijný paušál, t. j. 628 Sk. Potom nárok na odmenu za právne zastúpenie sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom vznikol vo výške 273 652 Sk.

Ústavný súd však vzhľadom na okolnosti danej veci a v súlade so zásadou primeranosti priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia iba vo výške rovnajúcej sa polovici vzniknutého nároku, t. j. v sume 136 826 Sk, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutiu pod bodom 7.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. apríla 2003